№ 52 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיאָטרקאָווסקע 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג. | 2 marca 1927 r. | מיטוואָך, כ"ח אדר א' תרפ"ז

ניער קאָנפליקט צווישן רעגירונג און סיים

דעבאַטען וועגען פּראָיעקט פון פערזאַמלונגען אין דער קאָנסטיטוציע-קאָמיסיע. — די רעגירונג ערקלערט, אַז זי וועט אַליין אַריינטראָגען אַ פּראָיעקט וועגען פערזאַמלונגען. — קאָנסטיטוציע-קאָמיסיע וואַרפט אָפּ די ערקלערונג און שטימט אָפּ איהר אייגענעם פּראָיעקט.

וואַרשאַ, 1. מערץ. (טעלעפאָנישׁ פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) געלטען אין פאַ-נעקיסטן אַ וויכטיג פון דער קאָנ-סטיטוציע-קאָמיסיע בײַם סיים, וואו עס איז בעשטאַלט געוואָרען דער ערגעצ-שער פאַרשלאָג וועגען פערזאַמלונגען.

בײַם אָנהייב פון דער זיצונג האָט דער רעגירונגס-פאַרשטעהער אָפּגעגע-בען אַ ערקלערונג, אַז די רעגירונג האַלט דעם דאָזיגען פאַרשלאָג פאַר פּריהצעסיג און היות ווי ער נעמט נאָר אַרום אַ גשיידען פּראָצענט פון געזעץ הענען די פערזאַמלונגען, וועט די רעגי-רונג אַליין אויסאַרבייטען אַ געזעץ, וועל-כער וועט אַ-יכּעמען אַלץ, וואָס איז שייך צו פערזאַמלונגען. אַזאַ פּראָיעקט וועט שוין אין אונזערן-מיניסטעריום אויסגעאַרבייט, אויפגעגעבען אַנדער די פרעמים פאַן ער איצט נאָך נישט, ווייל עס מעגען פון פּראָיעקט זעגען נאָך נישט אָפּצעפּטירט געוואָרען דורכ'ן מיניסטע-ריום-ראַט.

דער ענדעקישער דעפּוטאַט קאָנאָפּ-ניצקי זאָגט, אַז די קאָמיסיע דאַרף נישט אויפרייסען איהרע אַרבייטען צו-ליב דער ערקלערונג פון דער רעגירונג. דער פּעפּעזישער דעפּוטאַט מישאַפּנאָוו וואונדערט זיך אויך וועגן שטאַרק אויף דער ערקלערונג פון דער רעגירונג.

דעפּ. פּאַלאַקעוויטש (פּויערן-פּאַרטיי) זאָגט זיך אַרויס דאָס זעלבע, וואָס דער רעגירונגס-פאַרשטעהער, אַז דער רעגי-רונג האָט נאָר אויפגעגעבען אַ געזעץ-סען פּראָנסטעגן, אָבער נישט קיין נאָנ-צען אוסטאָו און דערביי איז אַר מוסיף, אַז דער דאָזיגער פּראָנסטעגן שטעלט און נעגאַטיוו די דאָזיגע בעשלעטערונג. אַר איז דערביי דערפאַר, אַז די קאָ-מיסיע זאָל אויפגעריסען אויהר אַרבייט און ווערען אַליין אַ פּראָיעקט, וואָס דיי רעגירונג וועט אַליין אַריינטראָגען.

אויבער דעם עניין האָט זיך עגטוויי-קלט אַ גרויסע דעבאַטע און לסוף איז אָפּגעשטימט געוואָרען אָפּצוואַרטן דיי רעגירונגס-ערקלערונג און ווייטער צו בעשלאָסען דעם פאַרשלאָג פון דער קאָ-מיסיע.

נאָך דער דעבאַטע איז דער פאַר-שלאָג אָנגענומען געוואָרען מיט געוויסע ענדערונגען.

אַזוי, למשל, האָבען די ענדעקעס גע-האַט פאַרגעלעגט, אַז דער נאָסאַראָוו פון דער פערזאַמלונג קאָן נאָר זיין אַ פּוילישער בירגער. בײַ דער אָפּשטימונג איז דער דאָזיגער פּונקט געשטראָכען געוואָרען.

עס איז אויך געשטראָכען געוואָרען די פאַרשריפט, אַז אויב דער נאָסאַראָוו איז נישט קיין אינצאַלנע פּערזאָן, נאָר די פערוואַלטונג פון דער אָרגאַניזאַציע, מוז די אָרגאַניזאַציע האָבען אַ לעגאַלן סטאַטוס. דער פּונקט, אַז דער נאָסאַ-ראָוו פון דער פערזאַמלונג קאָן בײַ שטראָפען די שטערער אויף דער פער-זאַמלונג מיט 2 וואָכען אַרעסט, אַדער הונדערט זל. שטראָף איז אָנגענומען גע-וואָרען.

עס זענען נאָך אויפגעגעבלאָזען די פּונקטען וועגען דער אויסגיהונג פון געזעץ און בעשטימען דעם מערסטן, ווען ער זאָל אַריין אין קראַפט. דער רעגי-רונגס קאָמאַנדאַנטשנעסט האָט אַרייננע-מראַגען אַ פאַרשלאָג צו בעטראַכטען די האַזונע צוזאַמען פאַרמעלע פּונקטען, פרי דאָס נעזעץ זאָל נישט קאָמען געענדערט ווערען דורך אַ רעשטעס פון מלוכה-פּרע-זידענט.

די קאָמיסיע וועט זיך צוגעפּאַסען גאַנצאַמאָל מיטוואָך האַלב עלף און דער פּ-יהן, וואו עס וועט בעטראַכט ווערען די פּראָיעקטען וועגען ענדערן די וואַהל-אָרדינאַציע.

און די פּאָלנישע קרייזען האָבען זיך פערשפּריטט קלאָגען, אַז די רעגירונג איז מסכים מיט'ן פאַרשלאָג פון די אַנ-דעקעס אַליין אַרויסצוגעבען אַ דעקרעט וועגען די ענדערונגען און דער וואַהל-אָרדינאַציע.

די באַלשעוויסטישע פערשוועדונג איז אונגאַרן

האָט געזאָלט פאַרקומען ענדע מערץ.

בודאַפּעשט, 1 מערץ (פּאַט) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געשעדעקטער באַלשעוויסטישער פערשוועדונג אין אונגאַרן, האָט די פּאָליציי דורכגעפיהרט וויי-טערדיגע אַרעסטען אויף דער פּראָווינץ. עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די פערשוועדונג האָט געזאָלט פאָרקומען ענדע מערץ גלעכצייטיג אין אונגאַרן און רומעניען.

די נעכטיגע ציהונג פון דער „דאָלאַרובקע".

40,000 דאָלאַר האָט געוואונען דער נומער 231464.

וואַרשאַ. 1. מערץ (טעלעפאָניש) אין דער נעכטיגער ציהונג פון דער „דאָלאַרובקע" האָבען געוואונען פאָל-גענדע נומערן:

40,000 ד. — № 231464.

8000 ד. — № 315644.

8000 ד. — №№ 915860 743208 535545.

1000 ד. — №№ 428420 625857 86619 278691 138083.

500 ד. — №№ 810523 67827 807911 985404 88928 594169 256218 960440 236597 591541.

אַ חוץ דעם זענען אַרויס אַ גאַנצע ריהע נומערן מיט געוויסען פון הונדערט דאָלאַר.

ווער האָט נעכטען געוואונען אויף דער לאָטעריע.

10,000 זל. נומער 85096.

3,000 זל.—20797 80569 43861.

2,000 זל.—29999.

1,000 זל.—33152 88608 49487 62480 52386.

600 זל.—1'97 9398 5495 32998 38686 54706 42506 38696 84025 76411 76289.

גרויסע שרפה אין רומע-נישע נאָפט-קוואַלען.

בוקאַרעסט, 1 מערץ (א.ה.) אין די דרום גרענעטע רומענישע נאָפט-גרו-בענס איז געכאַפּן אויסגעבראָכען אַ גע-וואַלדיגע שרפה. די רעזולטאַטן האָט נישט געהאַט קיין ווירקונג. די שרפה האָט געבראָכען אַ גאַנצע נאַכט. אַ גאַנצער שראָם ברענענדער נאָפט האָט אַרויסגעשפּריצט פון דער מערדיגער פּאָנטאַן און אָנגעמאַכט מערוויסטונגען אין דער אַרומיגער געגענד. די הויקות זענען אונגעהויערע.

אין מין די. כ"ח אדר א', 2 אַ זיגער נאָכמ. פון טרויער-הויז גערושאָווישע 41 №. וועגען וואָס עס טיילען מיט די אין מיפען טרויער מערבליבענע

פאַמיליע.

B. Lichtenstein i Ska

Warszawa, Marszałkowska 146.

אָדער אין איהרע אָפּטיילונגען:

Bielańska 3

Królewska 43

Kr. Przedmieście 37

Nalewki 42

Filja w Łodzi

Piotrkowska 72

w gmachu Grand Hotelu,

בעטערקונג: לאָסען זיך דער ערשטער קלאַס פון דער 15-טער סלוכה-לאָטעריע קאָן מען שוין בעקומען. די געוויינטע זענען פערגרעסערט פון 12 מיליאָן ביז 16 מיליאָן זלאָטעס. ס'איז אַ גרויסע נאָכפרעגע. ס'יעהט זיך אויס אַ מענגעל אין לאָסען. מיר רעטען זיך מקדים צו ווען מיט'ן קויפען די לאָסען, ס'איז די האָכסטע צייט.

דאָס גרויסע געוויינס 200,000 זל. אויפ'ן נ. 57,918 איז געפאַלען אין אונזער קאָלעקטער.

די פירמע עקזיסטירט פון יאָהר 1835. קאָנטאָ פ. פ. א. 9374.

אַנ'אַלמנה פון אַנ'ערמאָרדעטער יודישען סוחר בעשולדיגט קורנאַטאָווסקי'ן,

אַז צוליב איהם זענען די מערדער פון איהר מאַן נישט בעשטראָפט געוואָרען.

וואַרשאַ, 1. מערץ. (טעלעפאָניש) פרוי ראָזענבערג, די אינהאַבערין פון יו-בולער-געשעפט אויף זלאָטע 15, האָט אָנגעקלאָגט דעם געוועזענעם העלפער בעאַמטען פון וואַרשאַווער אויסגאַר-שאַנס-אַמט, ה' קורנאַטאָווסקי, אַז צו-ליב איהם האָט מען נישט בעשטראָפט די מערדער פון איהר מאַן, וועלכער איז ערמאָרדעט געוואָרען דעם 20. אַפּריל פון יאָהר 1923.

אינ'ם מאַרד האָט מען דעמאָלט בע-שולדיגט דעם באַנדיט מושינסקי, וועלכער איז שפּעטער, צוליב אַנדערע פערברעכען דערשאָסען געוואָרען.

דאָס זעלבע אָבער, ליגט די וואָרטער פון פרוי ראָזענבערג, נישט האָבען געוועזען פּונקטען וועגען דער אויסגיהונג פון געזעץ און בעשטיכען דעם מערמען, ווען ער זאָל אַריין אין קראַפט. דער רעגע-רונגס קאָמאַנדאַנטשנעסט האָט אַרייננע-מראַגען אַ פאַרשלאָג צו בעטראַכטען די האַזונע צוזאַמען פאַרמעלע פּונקטען, פרי דאָס נעזעץ זאָל נישט קאָמען געענדערט ווערען דורך אַ רעשטעס פון מלוכה-פּרע-זידענט.

די קאָמיסיע וועט זיך צוגעפּאַסען גאַנצאַמאָל מיטוואָך האַלב עלף און דער פּ-יהן, וואו עס וועט בעטראַכט ווערען די פּראָיעקטען וועגען ענדערן די וואַהל-אָרדינאַציע.

אַנ'אַלמנה פון אַנ'ערמאָרדעטער יודישען סוחר בעשולדיגט קורנאַטאָווסקי'ן,

אַז צוליב איהם זענען די מערדער פון איהר מאַן נישט בעשטראָפט געוואָרען.

וואַרשאַ, 1. מערץ. (טעלעפאָניש) פרוי ראָזענבערג, די אינהאַבערין פון יו-בולער-געשעפט אויף זלאָטע 15, האָט אָנגעקלאָגט דעם געוועזענעם העלפער בעאַמטען פון וואַרשאַווער אויסגאַר-שאַנס-אַמט, ה' קורנאַטאָווסקי, אַז צו-ליב איהם האָט מען נישט בעשטראָפט די מערדער פון איהר מאַן, וועלכער איז ערמאָרדעט געוואָרען דעם 20. אַפּריל פון יאָהר 1923.

אינ'ם מאַרד האָט מען דעמאָלט בע-שולדיגט דעם באַנדיט מושינסקי, וועלכער איז שפּעטער, צוליב אַנדערע פערברעכען דערשאָסען געוואָרען.

דאָס זעלבע אָבער, ליגט די וואָרטער פון פרוי ראָזענבערג, נישט האָבען געוועזען

דער געערער רבי איז אין לאָדז.

כלאַנגען וועגען אונטערהאַנדלונגען צווישען דער „אגודה" מיט די „אונפּאַרטייישע".

(ג) דער געערער רבי שליט"א, וועל-כער פערברענגט אין אונזער שטאָט אַלס גאַסט פון היגען געערער חסיד ה' מאיר יאַסקאָוויטש (פּעטרעקאָווער 33), וואָס האָט חתונה געמאַכט זין טאָכטער מיט'ן זוהן פון בעגעדיגער רב שליט"א, — איז אויך געלטען געוועזען אַנוועזענד אויף די עכע-ברלות בײַ ה' יאַסקאָוויטש. גע-מען איז אויך פאַרגעקומען די הגאים פון ה' יאַסקאָוויטש'עס זהן מיט דער טאָכטער פון ה' אוטשעק פּושעל הענא פון אַס:ראָווצע. אויך אויף דער הגאים איז געזעסן אַ וועזענער רב'ער גערער רבי.

צו די שרע-ברלות פון ה' יאַסקאָ-וויטש'ס אויך געקומען דער אַלטער מאַנדרעער רבי שליט"א, וועלכער דער געערער רבי האָט מכבד געוועזען מיט בע-שען.

אַ חוץ דעם איז געקומען צו די שבע ברלות דער נגי-שטעטער רב. בײַ דער געלעגענהייט פון גערער רבי'ס בעזוך, האָט זיך געהאַט פערשפּריטט אַ קלאַנג, אַז דער נגי-שטעטער רב זאָל האָבען גע-האַט בדעה אָנצוערעגען דערצו, אַז עס זאָל צוגעגעבען ווערען אַ אַנ'אַסיפּה פון די אגודה'שע און אַנפּאַרטייישע פּראַקטיעס בײַ דער הונגער קהלה מבוח אַנגעשטעלען אַ שלום-בית צווישען בחורע צדדים. דער קלאַנג וויזט זיך אַרויס פאַר פאַלש. דאָס לויקענען אַפּ די אַנ-ציעלע קרייזען פון די אַנפּאַרטייישע.

ווי עס טוילען מיט פערזאָגען פון יע-נעם צד, איז קיין שום דעלעגאַציע פון די אַנפּאַרטייישע נישט געוועזען בײַם גערער רבי'ן און בכלל קאָן נישט זין קיין רעד וועגען בעגעגען די אַנטער-האַנדלונגען, מחמת די אַנפּאַרטייישע האָבען פולשטענדיג אויפגערעכנט מיט דער „אגודה" און האָבען שוין אויפגע-נעבען אַלע שטרעבונגען און פלעגער וועגען פאַרשאַוינגען זיך.

דאַנעבען פון אַנ'אַגדער שוועלע פער-זיכערט מען איז, אַז עס איז מעגלוך, דאָס אַ דאַנק די בעגעגנונגען פון גערער מיט'ן אַלעקסאַנדרער, זאָל קאָמען צו אַ הסכם צווישען דער „אגודה" מיט די „אונפּאַרטייישע".

דער אַלעקסאַנדרער רבי שליט"א האָט זיך געלטען, דונסטאָג, דאָ און לאָדז צוגעגעגעבען מיט'ן גערער רבי שליט"א אויף די שבע-ברלות בײַ ה' יאַסקאָוויטש. און אַ בעזונדער חדר פון ה' יאַסקאָוויטש'עס דירה האָבען בײַ-דעם רביים אָפּגעהאַלטען אַ פערטרויליכע קאָנפערענץ.

אַרום האַלב 10 אויגנד און דער גע-ערער רבי פאָרען צו דער סטאַנציע פון אַלעקסאַנדרער רבי, בײַ פאַרטצו-זעצען די פּראַטונג.

דער געערער רבי איז אין לאָדז.

כלאַנגען וועגען אונטערהאַנדלונגען צווישען דער „אגודה" מיט די „אונפּאַרטייישע".

(ג) דער געערער רבי שליט"א, וועל-כער פערברענגט אין אונזער שטאָט אַלס גאַסט פון היגען געערער חסיד ה' מאיר יאַסקאָוויטש (פּעטרעקאָווער 33), וואָס האָט חתונה געמאַכט זין טאָכטער מיט'ן זוהן פון בעגעדיגער רב שליט"א, — איז אויך געלטען געוועזען אַנוועזענד אויף די עכע-ברלות בײַ ה' יאַסקאָוויטש. געל-טען איז אויך פאַרגעקומען די הגאים פון ה' יאַסקאָוויטש'עס זהן מיט דער טאָכטער פון ה' אוטשעק פּושעל הענא פון אַס:ראָווצע. אויך אויף דער הגאים איז געזעסן אַ וועזענער רב'ער גערער רבי.

צו די שרע-ברלות פון ה' יאַסקאָ-וויטש'ס אויך געקומען דער אַלטער מאַנדרעער רבי שליט"א, וועלכער דער גערער רבי האָט מכבד געוועזען מיט בע-שען.

אַ חוץ דעם איז געקומען צו די שבע ברלות דער נגי-שטעטער רב. בײַ דער

נאָך קורצע און שווערע לעדען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 58 יאָהר, מען ליבע פרוי, אונזער טייערע מוטער

נ"ע קיילע לוריע

(פון דער היים פערלמוטער).

די לויה קומט פאַר הייגט מיטוואָך, כ"ח אדר א', 2 אַ זיגער נאָכמ. פון טרויער-הויז גערושאָווישע 41 №. וועגען וואָס עס טיילען מיט די אין מיפען טרויער מערבליבענע

פאַמיליע.

וואַרנונג.

אַזוי ווי עס געהען ארום וועקסלען פון ה. פוקס, אַדרעס ש. הערץ, נעבען ציגעל-גאַס 7, האָבען איך אַזעלכע וועקסלען נישט צו נעהמען, חמל איך האָב זיי נישט אונטערגעשריבען.

מיט אַכטונג: ה. פוקס

שענקעוויטשע 15.

עס קלינגט שוין איז גאַנץ לאָדז,

אַז אַלע אַרט ביטעס, פאַדאָניעס, רעסטאָרען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-מיגאַנס-אַדמיניסטראַטיוון און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס הייערען אָפּבעסטען, אָפּגיליגסטען און אָפּשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורע

„פּאַלאַניאַ" אַלעיאַ 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 וועלען ערסטלעס עצות און אָנוויזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער.

— איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאַנען מיט אייגענע קאַסטען.

מיטגליעדער פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען צאָהלען 25% ביליגער.

Dr. med. S. Neumark

Moniuszki 5, (פּאַסאַזש-מייער)

ספּעציאַל-אַרצט

פאַר הויט, האַר- און וועגערישע-קראַנקהייטען

באַהאַנדלונג מיט רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7—8,

פרויען פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

Dr. Prybulski

זאַוואַדזקאַ 1 :— טעלעפאָן 25-88

הייגערישע האַר- און הויט-קראַנקהייטען, מענער-שוועכע

באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל) און

רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 דאַמען אָט.און 4—8: פון 4—5.

לעזט און אַבאָנירט

— דאָס —

„לאָדזער טאָגעבלאַט"

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-וועגערישע קראַנקהייטען

און מענער-שוועכע.

היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

דזיעלנא 9, טעל. 28-98.

צוריקגעקעהרט

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

קליטנער

דרוקערייען, פּעניראַלאַנען, רעקלאַמען

פּרעטיעז פונט

„GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 TEL. 57-68.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזיעלנא) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נערען-, בלאָ-

און האַרן-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 2—3 און פון 4—7 אָוונד.

Dr. med. Henryk Gutsztadt

ספּעציאַליסט פאַר פרויען- און קינדער-קראַנקהייטען

Zachodnia 62 (Cegielniana 23)

Telefon 29-52

צוריקגעקעהרט.

נעמט אָן פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אָוונד.

אין לעשניצע „סאַניטאַס" צענעלגיאַנע 29

פון 5.30 ביז 7,30 אָוונד.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען

און מענער שוועכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל)

23 פּאַלודניאָוואַ 23

טעל. 40-26.

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוונד.

Dr. med. STUPEL

12 SZKOLNA 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האַר און וועגערישע קראַנק-הייטען, מענער- שוועכע, רענטגען- שטראַהלען און

קוואַרץ-ליכט עלעקטריש-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9, פרויען פון 12—3.

סענסאציאנעלער פראצעס פון פשעמישל

פון זלאטע רובין, וואס ווערט בעשולדיגט אין שאנטאזשירען דעם ראדימנער רב.

היינט א קאנפראנטאציע צווישען דער בעשולדיגטער און רב.

(ערשטער און צווייטער טאג פון פראצעס).

פשעמישל, 28 פעברואר. המצב הויבט זיך אן פאר'ן הונגען גערופט דער פראצעס נעגען זלאטע רובין.

די פעראנטווערטונג פון פראצעס איז אין שטאט א געשעלדזעק. טויזענדער טעגשען האבען טעלעגרעפירט דעם נעריכט-זאל, אבער די צאהל פון די ארויסגעשבעגע פולעמען איז א בעגרעניצטע. עס זענען אנגעקומען פארשטעהער פון א גאנצער רוח יודישע און נוט יודישע צייטונגען.

דעם פארזיץ פון טריבונאל פיהרט ראט קראגולעצקי, די אנקלאגע פיהרט לייר פראקאראר פראנקאסקא.

וואס זאגט זלאטע רובין'ס פערטיידיגער?

ד"ר מיאסעלער, דער פערטיידיגער פון זלאטע רובין, האט אין א פרעכטיגע ערקלערונג:

אין פראצעס, וועלכן מיר האבען אנצוהויבן זיך, איז אין אנהויב די בעשולדיגונג געווען געשטרעבט איך גלייכן רב. דער פערטיידיגער פון רב, ד"ר גאנדוי, האט אבער אנגעוויזען, אז מען האט נישט גלויבען, אז די חתונה-פאקטען פון רובין מיט'ן רעדימער רב זאלען זיין רולמיגע און דערלאזר מיז מען מיט דער בעשולדיגונג געגען רב אנהויבן עס ווען זיין פערלאנג דורך גיוואלט פון דער גיוואלטיגער פארשונג פון דער בעשולדיגונג-אקט געגען רב (פאר בינאמיען!) איז דערלאזר אבגעגעבן.

ד"ר גראסעלער מאכט דערבי די סעריעזע ערקלערונג, אז בי דער לעצטער רעוויזיע, וואס מען האט דורכגעפיהרט בעם רעדימער רב, האט מען בי אים געפונען קלוגען פון די חתונה פקטען צווישען דעם רעדימער רב און זלאטע רובין. דאס איז א געטשטרענגער באמערקונג, וואס ווען מיט זיך פרעגען א בעשולדיגונג-אקט געגען רב פאר פיאמיע.

דערווייל מאכט פשעמישל וויז איז א געסעל. איז א ישער שטאט, וואו עס געפינט זיך א מזוזה איף דער פיר, אהן גיזמא, איף א ישראל שרוט און מרוט דערד מען וועגען דעם.

ס'טעטש אזא פראצעס? א פראצעס, וואס האט נישט זעכס גלייכען און דער עפשלטען פון די יודען?

ווער איז שולדיג?

א גאנצען טאג האלט מען אין אונז דיסקוטירען, אמשרן זיך, ווער עס איז שולדיג, צו זלאטע רובין, אדער דער ראבינער רב ר' שמואל שפורא?

עס האבען זיך געבילדעט צוויי פארטייען: אייגע, די נאר קלענע, וועלכע געשטעהט פון דעם רב'ס אנהענגער, מענה'ט, אז דער נאנצער ענין איז א בלבול און מען דארף די רובין מטמית'ן. דער צווייטער טייל, דער רוב פון ובנין פון דער הונגער יודישער בעפעלקערונג מיט די ארמאראזסן און חסידים פראט מענה'ן:

„אז עס קלינגט אין חגא", אז „צוויי זאגען שכור — דארף זיך דער הייסער נעהן לעגען שלאפען". איבערגעגעבן, איז דאך דער רב מודה, אז ער האט מיט דער רובין חתונה געהאט אין גריבלם אין ניו-יארק. די דאזיגע חתונה איז אבער פאר-געקומען אונטער דער דראהונג פון... רעוואלווערען. זעגען אבער אין בעשמישל פארהאן „בייזע צונגען", וואס זאגען, אז זיי האבען גאר נוט געזעהן אין געהערט, אז בי אינו דא אין פוילען זאלען זשאנדארמען פיהרען צו דער חופה, מיט נגשר, אין ניו-יארק זאל מען מיט רעוואלווערען.. צווינגען חתונה צו האבען. אבער א גאר — זאגט א יודיש גלייכווערטיגל — טאר מען נוט הייזען קיין האלבע ארבעט.. עס איז דערום צווייפלאנ, אז מיר זאלען וועלען אויבערחזר'ן די אלע קלאגען און פלאטקעס, וואס געהען דא ארום. דער ווייטער דערצעהלט זיך, ווי אזוי אויהר מאן איז געשטארבען. דער ראבינער רב שאפירא איז דאך נעווען אנ'אפטער רב. דער מען מאנ'ס שוין האט דער רב שאפירא אויהם געהייסען שרייבען א צוואה, ווייל ער האט געוואלט, אז ער זאל אויהם פער שרייבען א מגיל פון זיין פערמעגען. אבער מיין מאן האט אויהם נישט געפאלגט.

פארזיצענדער: האט אייער מאן געבעטען דעם רב שאפירא, אז ער זאל זיך אונטערעזיכען מיט אייערע אנגעלעגענהייטען?

בעשולדיגטע: געוויס. ער האט געבעטען דעם רב ער זאל זיך מיט מיר פערענטפערען אין דער רב האט אויהם אפילו צוגעזאגט נאך זיין טויט מיט מיר חתונה צו האבען. מיט א פאר טעג שפעטער, בעת דער גסיסה פון מיין מאן, איז דער רב צו מיר געקומען מיט זיין נבאי. ער האט אויהם אבער באלד אויסגעשיקט אין אלזין זיך דערגעהנטערט צו מיר אין מיך געגלעט אין בערן קאפ. איך בין דאן עגטרונטעלט געווארען, ווי אין א לעטארגישען שלאף. אז איך האב זיך אויפגעלאפט, איז דער רב געשטאנען איבער מיר און האט מיך געקושט.

איך האב דעמאלט נישט געוואוסט — דערצעהלט זיטער זלאטע רובין — אז דער רבי איז נאר אויסען געווען מיין געלר.

אין דער גאנצער צייט דערט זי ווייגען רבי'ן, ווי ווייגען אויהר'ס א מאן, ווען דער פארזיצענדער מאכט אויהר אויפמערקזאם, אז זי האט נישט קיין רעכט דערצו — האט זי אין אנ'אויפגערעגטען טאן פראטעסטירט נייגען פארזעגדען.

עס דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז אין אזוישען דער גבית עדות פון פרוי רובין בעת דער ערשטער אויספרשונג און אויהרע דיר אויפ'ן פראצעס, זייגען דא געוואלטיגע סתירות.

דעמאלס האט זי ערקלערט, אז זי איז געווען מעוברת, בעת איצט האט זי דאס געלייקענט.

קאנפראנטאציע צווישן זלאטע רובין און ראדימנער רב.

ווי מען טעלעפאנירט איז ווייטער פון פשעמישל איז איך געלטען, דינגס-טאג, פארגעקומען דער ווייטערדיגער פערהער פון זלאטע רובין.

דער אונטערשיד אין שטאט איז פונקט ווי אין ערשטען טאג פון פראצעס נעווען א געוואלדיגער.

גאנצע מחנות מענשען זענען געשטאנען פאר'ן בנין פון גריבלם און האבען סקנא געווען די מעשען, וואס האבען געהאט די זליה צו בעקומען אנ'אנגאנג-בילעט אין גריבלם-זאל.

דער פערטיידיגער פון ראדימער רב, ד"ר לאנדא, האט די אשה חייל געגומען אונטער א קרייץ-פערהער. זלאטע רובין האט זיך פערלוירען אין זיין געפלאנטערט אין די רעד. בכלל איז זי אבער ארגאנגט אין גוט אפ אויהרע ערקלערונגען מיט א צווישער פרעלהייט, אזוי אז די דאמען, וואס געפונען זיך צווישען פובלוקום, לאזען אראפ די אויגען.

מארגען מיטוואך ווערט זיך שערינען דער זלאטע רובין אין דער ראדימער רב ווערט געשטעלט ווערען מיט אויהר אויפ'ן פראצעס, זייגען דא געוואלטיגע סתירות.

דעמאלס האט זי ערקלערט, אז זי איז געווען מעוברת, בעת איצט האט זי דאס געלייקענט.

קאנפראנטאציע צווישן זלאטע רובין און ראדימנער רב.

ווי מען טעלעפאנירט איז ווייטער פון פשעמישל איז איך געלטען, דינגס-טאג, פארגעקומען דער ווייטערדיגער פערהער פון זלאטע רובין.

דער אונטערשיד אין שטאט איז פונקט ווי אין ערשטען טאג פון פראצעס נעווען א געוואלדיגער.

גאנצע מחנות מענשען זענען געשטאנען פאר'ן בנין פון גריבלם און האבען סקנא געווען די מעשען, וואס האבען געהאט די זליה צו בעקומען אנ'אנגאנג-בילעט אין גריבלם-זאל.

דער פערטיידיגער פון ראדימער רב, ד"ר לאנדא, האט די אשה חייל געגומען אונטער א קרייץ-פערהער. זלאטע רובין האט זיך פערלוירען אין זיין געפלאנטערט אין די רעד. בכלל איז זי אבער ארגאנגט אין גוט אפ אויהרע ערקלערונגען מיט א צווישער פרעלהייט, אזוי אז די דאמען, וואס געפונען זיך צווישען פובלוקום, לאזען אראפ די אויגען.

מארגען מיטוואך ווערט זיך שערינען דער זלאטע רובין אין דער ראדימער רב ווערט געשטעלט ווערען מיט אויהר אויפ'ן פראצעס, זייגען דא געוואלטיגע סתירות.

עס דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז אין אזוישען דער גבית עדות פון פרוי רובין בעת דער ערשטער אויספרשונג און אויהרע די

לאָדזער טאָגעבלאַט

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע
פלאָטקאָווסקע 16, פעלעפאָן 203

דער רעדאקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט צושטעלטע מאנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

אויסלענדישע פעסער מוזען ביליגער ווערען!

מען רעדט בײַ אונז אין פוילען וועגען ביליגער מאַכען די אויסלענדישע פעסער פון 500 אויף 100 אָדער 200 זל.

פוילען איז דאָס אײַנציגע לאַנד אין דער וועלט, וואָס האָט זיך ארומגעצאַמט מיט אַ כינעזישע מויער פון אַ 500 זל. אָבצאָהל.

צוליב וועלכע סעמס האָט גראַבסקי די דאָזיגע מויער אויפגעשטעלט? איז שווער צו ענטפערן אויף דעם, ווי סלוג מען זאָל נישט זײַן.

גראַבסקי אַלס פינאַנץ־„בסי" האָט געמײַנט דערמיט צו פערהיטען זאָל נישט אַרויספירען פון לאַנד מײַן אויסלענדישע וואַלוטע.

דעם שכל דערפון חײַסען מיר נישט, ווײַל וואָס איז דען אויסלענדישע וואַלוטע געגען אַ 500 פוילישע זלאָטעס? דער, וואָס האָט עס נאָר און ווײַל עס אַרויספירען קײַן אויסלאַנד — וועט איהם שוין אַ 500־זלאָטיגער באַנק־נאָט נישט אָבשרעקען.

אַ רעה דערפון האָט זיך אָבער יאָ געהאַט: מיר חײַסען נישט, צי מען האָט מאַסע נישט אַרויסגעפירט קײַן פילוערטיגע וואַלוטע מײַן אויסלאַנד, דאָס, וואָס מיר חײַסען אָבער יאָ איז, אַז דער, וואָס האָט פריער יאָ געהאַט די מעגליכקייט צו האַנדלען מיט אויסלאַנד איז אַזוי ארום אויך העלפען דעם אינלענדישען האַנדעל, האָט שוין מעהר מיט אויסלאַנד נישט געהאַנדעלט, ווײַל פאַר איהם, דעם סוחר — נישט דעם פריץ, דעם אמת'ן וואַלומניק — איז פאַרט געווען שווער צו פאָהרען אַהין בעצאָהלענדיג פאַר אַ פאַס פילאָפאַד מאָל מעהר ווי פעל ס'קאָסט אַ רײַזע־בילעט. פאַרשטעהט זיך, אַז מײַן נעזונד איז דערפון דער פוילישער ווירטשאַפט נישט געגאַנגען.

און נאָך חײַסען מיר: חולאים, וועלכע האָבען ממש פיקוח נפש'דיג נעמאַכט פאָהרען קײַן אויסלאַנד, האָבען געטוזט דאָ בלײַבען. שילער — ווירישע פערשטעהט זיך — וועלכע מען האָט דאָ אין די אוניווערסיטעטען נישט צוגענומען — האָבען אויך דאָ געטוזט בלײַבען — אַי פון יענער זײַט וואַנד פוילישען אוניווערסיטעט, אַי פון יענער זײַט וואַנד אויסלענדישען אוניווערסיטעט, אַזוי ארום איז די ווירטשאַפט שווערינדע יוגעגד פון דער פוילישער רעגירונג געשלאָגען נעוואָרען מיט צוויי בײַשען.

וועגען דעם, אַז אַרבײַטסזוכענדע האָבען געהאַט שווערינקייטען צו עמיגרירען צוליב די 500־זלאָטיגע פעסער איז דאָך מלאר, און דעם ריוח, וואָס די מלוכה־סאַסע האָט פון די 500־זלאָטיגע פעסער פערדינט, פאַזען מיר איבער שדין פאַר'ן פינאַנץ און האַנדעלס־סיניסטער צו בערעכענען.

צײַט שוין צו בעפרײַען זיך פון דער כינעזישער פאַפּיראָנער מויער פוילען אין נישט מײַן אויאַטיש לאַנד.

זאָל דאָס ענדליך די רעגירונג פערשטעהן.

א״י

ענגלאַנד זוכט אַריינצושלעפּען אַמעריקאַ אין דער מלחמה מיט כינאַ.

די ריכטיגע בעדייטונג פון דער נאָטע, וואָס די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט געשיקט סיין כינאַ. — ענגלישע דיפּלאָמאַטיע און ענגלישע פּראָפּאַגאַנדע. — וואָס זאָגט מען אין וואַשינגטאָן וועגען דער גרויסער געפאַהר פון אַנ'אמת'ער גרויסער און ביטער־ער מלחמה.

(צריך פון אַמעריקאַ) פון ב״־ציון.

ענגלאַנד זוכט עצות ווי אַרײַנצוציהען די פעראײַניגטע שטאַטען מיט אַלע אַנדערע פעלקער צו בעקעמפען כינאַ, אויב עס וועט זײַן נויטיג אָנצוווענדען מיליטערישע מאַכט, די אַמעריקאַנער רעגירונג, ווי עס ווייזט אויס, לאָזט זיך שטאַרק בעאײַנפלוסען פון ענגלאַנד. דער באַדען ווערט פאַרבערייט, אַז אויב אַנ'אינטערנאַציאָנאַלע אַרמעע וועט זיך שטעלען אין קאַמף געגען די כינעזער, זאָל דאָס אַמעריקאַנער מיליטער ניט אָפּשטעהן, יעדענפאַלס, אַזוי ווערט אין וואַשינגטאָן אויסגעטייטשט די לעצטע נאָטע וואָס איז פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג געשיקט געוואָרען צו בײַדע קעמפענדע צדדים פון כינאַ.

אויבערפלעכלעך איז די נאָטע, וואָס דער שטאַטס־סעקרעטאַר קעלאָג, האָט געשיקט קײַן כינאַ, אַ זעהר אונשולדיגע. אַלעס, וואָס ער שרייבט אַז דאָרט איז צו מאַכען אַנ'אפּעל צו בײַדע קעמפענדע צדדים, צו שאַנעווען די געגענד, וואו די פרעמדע וואוינען. ער ראַט, אַז די „עקסטרע טעריטאָריעס", זאָלען אַנערקענט ווערען אַלס „נײַטראַלע געגענדען", דאָס וועט פערזיכערען די פרעמדע לענדער און אינגענטומס ניט געשעדיגט צו ווערען פון דעם אינערליכען קאַמף. אין אמת'ען אָבער, שטעלט מר. קעלאָג דאָ אויעך די אַמעריקאַנער רעגירונג אַלס די פערשפּרעכערין פון די פרעמדע אינטערעסען אין כינאַ. ער שטעלט די אַמעריקאַנער רעגירונג אין אַ לאַגע, אַז אויב מ'וועט עגזאַגען איהר פערלאַנג, זאָל זי האָבען אַ תירוץ מיטצוגעהן מיט די פרעמדע רעגירונגען פון דער וועלט צו צווינגען כינאַ צו רעספּעקטירען די פרעמדע רעכט דאָרטען אין לאַנד.

עס איז נויטיג צו געדענקען, אַז די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט קײַנמאָל ניט נעגומען קײַן אָנטעל אין די „עקסטראַ־טעריטאָריעס" אין כינאַ. אין דער אינ־טערנאַציאָנאַלער געגענד אין שאַנכאַי וואוינען אויך אַמעריקאַנער, אָבער אַמע־ריקאַ האָט קיינמאָל ניט אָנערקענט, אַז די אַמעריקאַנער וואָס וואוינען דאָרט האָבען ספּעציעלע רעכט דער איצטיגער אַפּעל פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג איז דערום אַ גײַעס.

עס הערט זיך, אַז די כינעזער אָנערקענען דעם דאָזיגען אַפּעל פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג אַלס אַ גוטען שאַכצוג פון דער ענגלישער דיפּלאָמאַטיע. צי דאָס איז ווירקליך אַ שפּיצעל פון ענגלאַנד, אָדער ניט, איז, פערשטעהט זיך, שווער צו זאָגען, אָבער, אַז מיט דעם שריט שטעלט זיך אַמעריקאַ אין געפאַהר פערבונדען צו ווערען מיט ענגלאַנד — ווען דעם זענען ניטאָ קײַן צווײַ מײַנונגען.

פאַר וואָס ענגלאַנד זאָל אַזוי שטאַרק וועלען האָבען די פעראײַניגטע שטאַטען מיט זיך אין דעם קאַמף געגען כינאַ איז גאַנץ לײַכט צו פערשטעהן. ענגלאַנד איז מעהר פון אַלע אַנדערע רעגירונגען פער־אינטערעסירט אין כינאַ. ענגלאַנד האָט דאָרט מעהר קאַפּיטאַל און מעהר מענ־שען. די פרעמדע „טעריטאָריע" אין שאַנכאַי ווערט קאָמאַנדירט פון ענגלאַנד. דאָרט איז דער ווי־כטיגסטער מאַרט פאַרן ענגלישען האַנדעל מיט'ן אינערן טייל פון כינאַ. דער כינעזישער האַנד ל איז אַ וויכטיגער פאַקטאָר פאַר דעם וואוילזיין פון גאַנץ ענגלאַנד. האָנגקאָנג איז אפשר דער וויכטיגסטער האַפען, אָבער שאַנכאַי איז דער וויכטיגסטער ענגלישער האַנדעלס־באַזיס.

שוין אײַניגע יאָהר, ווי אין כינאַ געהט אָן אַ בעוועגונג צו באַיקאָטירען ענגלי־שע סחורות. מיט דער אויפטאָכונג פון כינעזישען נאַציאָנאַליזם איז דער באַי־קאָט געגען ענגלאַנד פיל פערשטאַרקט געוואָרען. דײַטשלאַנד איז אַמאָל געווען אַ שטאַרקער האַנדעלס־קאָנקורענט אין כינאַ, אָבער זינט דער מלחמה איז דער דײַטשער אײַנפלוס אין גאַנצען געבראָ־כען. די כינעזער ווײַסען, אַז וועגן זײַ זאָל געלינגען צו ציברעכען דעם ענגלי־שען פינאַנציעלען עקאָנאָמישען און פּאָ־ליטישען אײַנפלוס אין כינאַ, האָבען די אַנדערע פרעמדע אײַנפלוסען, מיט דער אײַנציגער אויסנאַמע אפשר פון יאַפּאַן, שוין מעהר ניט געהאַט קײַן שום ווערט. דערפאַר איז דער קאַמף הויפּ־זעכליך גערעכטעט געגען ענגלאַנד.

אום אָנצוהערען דעם באַיקאָט געגען ענגלאַנד, האָט דער כינעזישער אויפלעג־דישער האַנדעל געשטוצט געבען פּרעזיג צו אַמעריקאַנער פּראָדוקטען. אַלע אײַ־ראָפּעאישע מלוכות צוזאַמענגענומען זע־נען ניט אַזעלכע שטאַרקע קאָנקורענטען אויף'ן כינעזישען מאַרק ווי די פעראײַ־נינטע שטאַטען אַלען איז געגען ענגלאַנד. און גראָד איז פון יאָהרען לאַנג קעגנשטאַנד אַ פרײַנדליכע האַלטונג פון דער אַמע־ריקאַנער רעגירונג צום כינעזישען פאָלק, מיט אַ פערטעל יאָהרהונדערט צוריק, ווען אַלע מלוכות האָבען אַרויפגעלעגט אויפ'ן כינעזישען פאָלק אַ גוואַלדיג שווע־רען שאַדענערזאַץ, פאַר דער „באַקסער מלחמה" איז אויף דעם חלק פון די פער־אײַנינטע שטאַטען אויסגעקומען, דוכט זיך, צוועלף מיליאָן דאָלאַר. די אַמעריי־קאַנער רעגירונג האָט זיך עגזאַגט אָנ־צוגעהמען דעם שאַדענערזאַץ און די צוועלף מיליאָן דאָלאַר אַוועקגעשאַנקען דעם כינעזישען פאָלק. די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט זיך אויך עגזאַגט צו שיקען איהר „פאָלדאַטען אין דער אינ־טערנאַציאָנאַלער אַרמעע, צו האַלטען אָר־דנונג אין כינאַ. דאָס זעלבע האָט די אַמעריקאַנער רעגירונג געטון בגוף די פּרעמדע טעריטאָריעס. זי האָט זי עגז־זאַגט אַנטײַל צו נעהמען אין דעם. זי האָט געזאָגט, אַז אויב אַמעריקאַנער הי־לען מאַהרען האַנדלען אין כינאַ, זאָלען זיי זיך אונטערוואַרפען די כינעזישע גע־זעצען און די כינעזישע פּנהגים דאָ אַלץ האָט, געפיהרט דערצו אַז דאָס כי־נעזישע פאָלק בעציהט זיך צו אַמעריי־קאַנער פיל פרײַנדליכער, ווי צו אַלען אַנדערע פרעמדע. ווען איצט זאָל ענ־גלאַנד אָנגעמען שאַרפע שריט געגען כינאַ און אַמעריקאַ זאָל אין דעם קאַמף ניט אַנטײַל נעמען, וועט ענגלאַנד אין גאַנצען פערלירען איהר האַנדעל אין דעם גרויסען לאַנד פון די 445 מיליאָן כינעזער.

דערצו דאַרף מען צורעכענען גאָן אײַן וויכטיגען פאַקטאָר. ווען די פרעמ־דע מלוכות זאָלען איצט אָנגעפען אַ קאַמף געגען כינאַ, דאַרף מען זיך ריכ־טען אויף אַ לאַנגער און ביטערער מלחמה איצט איז ניט ווי אַמאָל, ווען מ'האָט גאַנץ כינאַ געקענט בעזיגען מיט עטלי־כע פאָלקען סולדאַטען. איצט וועט זיך פאָדערען אַ גרויסע אַרמעע, אַ געוואַלדיג גרויסער פלאָט און לאַנגען אויסדויער. אויף אַזאַ מלחמה איז קײַן אַטראַקטיאָן לאַנד ניט פעהיג. זיי זענען אַלע כאַפּע באַנקראָט פון דער לעצטער וועלט מלחמה דאָס אײַנציגע לאַנד וואָס האָט געגע־מענען און געבוי קאַפּיטאַל אָנצופיהרען אַ מאָדערנע מלחמה ווי עס בעדאַרף צו זײַן, איז די פעראײַניגטע שטאַטען.

פון דעם אַלעם איז זעהר פערשטענ־ליך, פאַר וואָס ענגלאַנד זאָל וועלען אַזוי שטאַרק — צוציהען די פעראײַניגי־טע שטאַטען צו זיך אין דעם כינעזישען סכסוך.

ענגלאַנד איז אַ קינסטלערין אָנצופיה־רען אַ פּראָפּאַגאַנדע אין אַמעריקאַ, ווי האָט דאָס געטון זעהר ערפאָלגרייך אין דער צײַט פון דער וועלט־מלחמה און ווי נעהמט זיך איצט צו דער אַרבײַט זעהר ערנסט. די ערפאָהרונג האָט געהייזען צו ענגלאַנד'ס דיפּלאָמאַטיע און פּראָפּאַגאַנ־דע זעגען צו שטאַרק פאַר די אַמעריקאַ־נער אונערפאַרענע דיפּלאָמאַטען און אַמעריקאַנער עפענטליכער מיינונג. די נאָטע, וואָס קעלאָג האָט געשיקט קײַן כינאַ, וועט ענגלאַנד אין גאַנצען פערלירען איהר האַנדעל אין דעם גרויסען לאַנד פון די 445 מיליאָן כינעזער.

דערצו דאַרף מען צורעכענען גאָן אײַן וויכטיגען פאַקטאָר. ווען די פרעמ־דע מלוכות זאָלען איצט אָנגעפען אַ קאַמף געגען כינאַ, דאַרף מען זיך ריכ־טען אויף אַ לאַנגער און ביטערער מלחמה איצט איז ניט ווי אַמאָל, ווען מ'האָט גאַנץ כינאַ געקענט בעזיגען מיט עטלי־כע פאָלקען סולדאַטען. איצט וועט זיך פאָדערען אַ גרויסע אַרמעע, אַ געוואַלדיג גרויסער פלאָט און לאַנגען אויסדויער. אויף אַזאַ מלחמה איז קײַן אַטראַקטיאָן לאַנד ניט פעהיג. זיי זענען אַלע כאַפּע באַנקראָט פון דער לעצטער וועלט מלחמה דאָס אײַנציגע לאַנד וואָס האָט געגע־מענען און געבוי קאַפּיטאַל אָנצופיהרען אַ מאָדערנע מלחמה ווי עס בעדאַרף צו זײַן, איז די פעראײַניגטע שטאַטען.

ענגלאַנד איז אַ קינסטלערין אָנצופיה־רען אַ פּראָפּאַגאַנדע אין אַמעריקאַ, ווי האָט דאָס געטון זעהר ערפאָלגרייך אין דער צײַט פון דער וועלט־מלחמה און ווי נעהמט זיך איצט צו דער אַרבײַט זעהר ערנסט. די ערפאָהרונג האָט געהייזען צו ענגלאַנד'ס דיפּלאָמאַטיע און פּראָפּאַגאַנ־דע זעגען צו שטאַרק פאַר די אַמעריקאַ־נער אונערפאַרענע דיפּלאָמאַטען און אַמעריקאַנער עפענטליכער מיינונג. די נאָטע, וואָס קעלאָג האָט געשיקט קײַן כינאַ, ווערט אין אַמעריקאַ גלייכזאַם אויפגענומען אַלס אַ ווערט־ער אַנ'אינטערנאַציאָנאַלע אַרמעע וועט זיך שטעלען אין קאַמף געגען די כינעזער, זאָל דאָס אַמעריקאַנער מיליטער ניט אָפּ־שטעהן, יעדענפאַלס, אַזוי ווערט אין וואַ־שינגטאָן אויסגעטייטשט די לעצטע נאָטע וואָס איז פון דער אַמעריקאַנער רעגי־רונג געשיקט געוואָרען צו בײַדע קעמ־פענדע צדדים פון כינאַ.

אויבערפלעכלעך איז די נאָטע, וואָס דער שטאַטס־סעקרעטאַר קעלאָג, האָט געשיקט קײַן כינאַ, אַ זעהר אונשולדי־גע. אַלעס, וואָס ער שרייבט אַז דאָרט איז צו מאַכען אַנ'אפּעל צו בײַדע קעמפענ־דע צדדים, צו שאַנעווען די געגענד, וואו די פרעמדע וואוינען. ער ראַט, אַז די „עקסטרע טעריטאָריעס", זאָלען אָנער־קענט ווערען אַלס „נײַטראַלע געגענדען", דאָס וועט פערזיכערען די פרעמדע לע־בענס און אינגענטומס ניט געשעדיגט צו ווערען פון דעם אינערליכען קאַמף. אין אמת'ען אָבער, שטעלט מר. קעלאָג דאָ אויעך די אַמעריקאַנער רעגירונג אַלס די פערשפּרעכערין פון די פרעמדע אינטערעסען אין כינאַ. ער שטעלט די אַמעריקאַנער רעגירונג אין אַ לאַגע, אַז אויב מ'וועט עגזאַגען איהר פערלאַנג, זאָל זי האָבען אַ תירוץ מיטצוגעהן מיט די פרעמדע רעגירונגען פון דער וועלט צו צווינגען כינאַ צו רעספּעקטירען די פרעמדע רעכט דאָרטען אין לאַנד.

עס איז נויטיג צו געדענקען, אַז די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט קײַנמאָל ניט נעגומען קײַן אָנטעל אין די „עקסטרא־טעריטאָריעס" אין כינאַ. אין דער אינ־טערנאַציאָנאַלער געגענד אין שאַנכאַי וואוינען אויך אַמעריקאַנער, אָבער אַמע־ריקאַ האָט קיינמאָל ניט אָנערקענט, אַז די אַמעריקאַנער וואָס וואוינען דאָרט האָבען ספּעציעלע רעכט דער איצטיגער אַפּעל פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג איז דערום אַ גײַעס.

עס הערט זיך, אַז די כינעזער אָנער־קענען דעם דאָזיגען אַפּעל פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג אַלס אַ גוטען שאַכצוג פון דער ענגלישער דיפּלאָמאַ־טיע. צי דאָס איז ווירקליך אַ שפּיצעל פון ענגלאַנד, אָדער ניט, איז, פערשטעהט זיך, שווער צו זאָגען, אָבער, אַז מיט דעם שריט שטעלט זיך אַמעריקאַ אין געפאַהר פערבונדען צו ווערען מיט ענ־גלאַנד — וועגען דעם זענען ניטאָ קײַן צווײַ מײַנונגען.

פאַר וואָס ענגלאַנד זאָל אַזוי שטאַרק וועלען האָבען די פעראײַניגטע שטאַטען מיט זיך אין דעם קאַמף געגען כינאַ איז גאַנץ לײַכט צו פערשטעהן. ענגלאַנד איז מעהר פון אַלע אַנדערע רעגירונגען פער־אינטערעסירט אין כינאַ. ענגלאַנד האָט דאָרט מעהר קאַפּיטאַל און מעהר מענ־שען. די פרעמדע „טעריטאָריע" אין שאַנכאַי ווערט קאָמאַנדירט פון ענגלאַנד. דאָרט איז דער וויכטיגסטער מאַרט פאַרן ענגלישען האַנדעל מיט'ן אינערן טייל פון כינאַ. דער כינעזישער האַנד ל איז אַ וויכטיגער פאַקטאָר פאַר דעם וואוילזיין פון גאַנץ ענגלאַנד. האָנגקאָנג איז אפשר דער וויכטיגסטער האַפען, אָבער שאַנכאַי איז דער וויכטיגסטער ענגלישער האַנדעלס־באַזיס.

שוין אײַניגע יאָהר, ווי אין כינאַ געהט אָן אַ בעוועגונג צו באַיקאָטירען ענגלי־שע סחורות. מיט דער אויפטאָכונג פון כינעזישען נאַציאָנאַליזם איז דער באַי־קאָט געגען ענגלאַנד פיל פערשטאַרקט געוואָרען. דײַטשלאַנד איז אַמאָל געווען אַ שטאַרקער האַנדעלס־קאָנקורענט אין כינאַ, אָבער זינט דער מלחמה איז דער דײַטשער אײַנפלוס אין גאַנצען געבראָ־כען. די כינעזער ווײַסען, אַז וועגן זיי זאָל געלינגען צו ציברעכען דעם ענגלי־שען פינאַנציעלען עקאָנאָמישען און פּאָ־ליטישען אײַנפלוס אין כינאַ, האָבען די אַנדערע פרעמדע אײַנפלוסען, מיט דער אײַנציגער אויסנאַמע אפשר פון יאַפּאַן, שוין מעהר ניט געהאַט קײַן שום ווערט. דערפאַר איז דער קאַמף הויפּ־זעכליך גערעכטעט געגען ענגלאַנד.

אום אָנצוהערען דעם באַיקאָט געגען ענגלאַנד, האָט דער כינעזישער אויפלעג־דישער האַנדעל געשטוצט געבען פּרעזיג צו אַמעריקאַנער פּראָדוקטען. אַלע אײַ־ראָפּעאישע מלוכות צוזאַמענגענומען זע־נען ניט אַזעלכע שטאַרקע קאָנקורענטען אויף'ן כינעזישען מאַרק ווי די פעראײַ־נינטע שטאַטען אַלען איז געגען ענגלאַנד. און גראָד איז פון יאָהרען לאַנג קעגנשטאַנד אַ פרײַנדליכע האַלטונג פון דער אַמע־ריקאַנער רעגירונג צום כינעזישען פאָלק, מיט אַ פערטעל יאָהרהונדערט צוריק, ווען אַלע מלוכות האָבען אַרויפגעלעגט אויפ'ן כינעזישען פאָלק אַ גוואַלדיג שווע־רען שאַדענערזאַץ, פאַר דער „באַקסער מלחמה" איז אויף דעם חלק פון די פער־אײַנינטע שטאַטען אויסגעקומען, דוכט זיך, צוועלף מיליאָן דאָלאַר. די אַמעריי־קאַנער רעגירונג האָט זיך עגזאַגט אָנ־צוגעהמען דעם שאַדענערזאַץ און די צוועלף מיליאָן דאָלאַר אַוועקגעשאַנקען דעם כינעזישען פאָלק. די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט זיך אויך עגזאַגט צו שיקען איהר „פאָלדאַטען אין דער אינ־טערנאַציאָנאַלער אַרמעע, צו האַלטען אָר־דנונג אין כינאַ. דאָס זעלבע האָט די אַמעריקאַנער רעגירונג געטון בגוף די פּרעמדע טעריטאָריעס. זי האָט זי עגז־זאַגט אַנטײַל צו נעהמען אין דעם. זי האָט געזאָגט, אַז אויב אַמעריקאַנער הי־לען מאַהרען האַנדלען אין כינאַ, זאָלען זיי זיך אונטערוואַרפען די כינעזישע גע־זעצען און די כינעזישע פּנהגים דאָ אַלץ האָט, געפיהרט דערצו אַז דאָס כי־נעזישע פאָלק בעציהט זיך צו אַמעריי־קאַנער פיל פרײַנדליכער, ווי צו אַלען אַנדערע פרעמדע. ווען איצט זאָל ענ־גלאַנד אָנגעמען שאַרפע שריט געגען כינאַ און אַמעריקאַ זאָל אין דעם קאַמף ניט אַנטײַל נעמען, וועט ענגלאַנד אין גאַנצען פערלירען איהר האַנדעל אין דעם גרויסען לאַנד פון די 445 מיליאָן כינעזער.

דערצו דאַרף מען צורעכענען גאָן אײַן וויכטיגען פאַקטאָר. ווען די פרעמ־דע מלוכות זאָלען איצט אָנגעפען אַ קאַמף געגען כינאַ, דאַרף מען זיך ריכ־טען אויף אַ לאַנגער און ביטערער מלחמה איצט איז ניט ווי אַמאָל, ווען מ'האָט גאַנץ כינאַ געקענט בעזיגען מיט עטלי־כע פאָלקען סולדאַטען. איצט וועט זיך פאָדערען אַ גרויסע אַרמעע, אַ געוואַלדיג גרויסער פלאָט און לאַנגען אויסדויער. אויף אַזאַ מלחמה איז קײַן אַטראַקטיאָן לאַנד ניט פעהיג. זיי זענען אַלע כאַפּע באַנקראָט פון דער לעצטער וועלט מלחמה דאָס אײַנציגע לאַנד וואָס האָט געגע־מענען און געבוי קאַפּיטאַל אָנצופיהרען אַ מאָדערנע מלחמה ווי עס בעדאַרף צו זײַן, איז די פעראײַניגטע שטאַטען.

פון דעם אַלעם איז זעהר פערשטענ־ליך, פאַר וואָס ענגלאַנד זאָל וועלען אַזוי שטאַרק — צוציהען די פעראײַניגי־טע שטאַטען צו זיך אין דעם כינעזישען סכסוך.

ענגלאַנד איז אַ קינסטלערין אָנצופיה־רען אַ פּראָפּאַגאַנדע אין אַמעריקאַ, ווי האָט דאָס געטון זעהר ערפאָלגרייך אין דער צײַט פון דער וועלט־מלחמה און ווי נעהמט זיך איצט צו דער אַרבײַט זעהר ערנסט. די ערפאָהרונג האָט געהייזען צו ענגלאַנד'ס דיפּלאָמאַטיע און פּראָפּאַגאַנ־דע זעגען צו שטאַרק פאַר די אַמעריקאַ־נער אונערפאַרענע דיפּלאָמאַטען און אַמעריקאַנער עפענטליכער מיינונג. די נאָטע, וואָס קעלאָג האָט געשיקט קײַן כינאַ

די בעריהמטע דענישע שריפט-שטעלעריו קארין מיכאעליס

וועגען דער מיסיע פון דער יודישער פרוי אין ארץ-ישראל.

די בעריהמטע דענישע דיכטערין קאַרין מיכאַעליס האָט אין אַ געשפּרעך מיט הינער יודישע זשורנאַליסטען זיך אַרויסגעזאָגט וועגן איהר בעציהונג צו יודען און דעם א״י-פּראָבלעם.

„איך האָב די געלעגנהייט געהאַט, נאָכדעם די דיכטערין צוהישן אַנדערן, זיך צו באַקאַנען מיט די אידעלסטע יודישע טיפען און נישט געקוקט דערויף, האָט איך האָב אויך געזעהן אַ סך מעה-לער בײַ יודען בין איך אָבער צוגעצויגען געוואָרען פון זייער מענשליכקייט, פון זייער חוש פאַר״ן פאַמיליען-לעבען און זייער ליבע צו אַלץ, וואָס איהם קולטור.

די דיכטערין האָלט, אַז אייראָפּאַ דאַרף זיין זעהר דאַנקבאַר די יודען, וואָרום אין יעדען גרויסען מענש, זאָגט זי, שטראָמט יודיש בלוט און אָהן יודען וואָלט קיין קולטורעל פּובליקום נישט געווען. יודען נעהמען אַנטייל אין אַלע קולטור-פּרשיינונגען.

צו דעם אויפבוי אין א״י בעציהט זי זיך מיט גרויס סימפּאַטיע, זי פאַרשטעהט אַלס גרויסע דענישע פּאַטריאָטען די ליבע פון יודען צו זייער פאַטערלאַנד און לויבט זעהר די אָנשטרענגונגען, וואָס ווערען געמאַכט צו בעזעצען יודען אויף דער ערד. וועגן די יודען זאָגט זי, וועלען אַ צייט לאַנג לעבען מיט דער גאָטער, דאַן וועלען זיי ווערען „פאָלקאָטע“ מענשען.

בעזונדער״ס לויבט זי און גיט אַ פיל חשיבות די רעוואָליוציאָנערע אָנשטרענגונג פון דער יודישער פרוי אין א״י, וועמענס ווירקונג פאַר די קומענדיגע דורות עס איז נישט אָפּצושאַצען.

הייטיגע זאָגט זי, איך האָב אַנאַנטיפּאַטיע צו יעדען אויסגעבלאָזענעם נאַציאָנאַליזם, נישט קוקענדיג דערויף בעגרייף איך דעם ציוניזם, ווייל איך זעה אין איהם אַ רעגענעראַציע פון אַ שטיל פון דער מענשהייט. יעדענפאַלס וואָלט איך נישט געוואָלט, אַז די יודען זאָלען אַרויס פון אייראָפּאַ, ווייל איך האַלט, אַז אַלע קינסטלער געפינען איב״ם יודען זייער מיטהעלפער. אייראָפּאַ ברויך דעם דאָזיגען „זויערטייג“ אָהן וועמען זי וואָלט געבליבען אַ רויהיער קוכען.

צום סוף האָט די דיכטערין געזאָגט, אַז זי האָט בקרוב בדעה צו מאַכען אַ רייזע קיין א״י, כדי צו שטודירען דאָס דאָרטיגע יודישע לעבען און בעזונדערס צו זעהן די יודישע פרוי אין א״י בײַ דער אַרבעט.

ווי אזוי רומענישע אדוואָקאַטען האָבען פערטיידיגט דעם מערדער טאַטו.

שטרנאָוויץ. (י.ט.א.) די מערדיגער פון״ם רומענישען סטודענט טייטשער האָט דער״הרג״עט פאַליק״ן האָבען אין זייערע רעדעס גלאָריפיצירט איהם אַלס נאַציאָנאַלען יוד. כאַראַקטעריסטיש איז אין דעם פרעס די פּערטיידיגונגס-רעדע פון״ם קוזיפּטישען דעפּוטאַט קאַרל אילעסקו.

„דער רעוואָלווער-שאָס דורך וועלכען טאַטו האָט דער״הרג״עט דעם שענדער פון רומענישען כבוד פאַליק״ן, האָט געזאָגט אילעסקו, האָט געפונען אַ סימפּאַטישען אָפּקלאַנג אין גאַנצען לאַנד. 2000 פערטיידיגער האָבען זיך געאָפאַרען צו טאַטו, צווישען זיי דער העלער קאַדרע-אַנו. צי האָט טאַטו אַליין געשאָסען דעם יוד? נײַן! די גאַנצע רומענישע יוגענד, דאָס גאַנצע לאַנד, די עהרע פון לאַנד האָט געשאָסען דורך טאַטו״ן. די האַנד פון אַ רומענער האָט דערשאָסען די שלאַנג, וואָס האָט אונז געוואָלט בײַסען. איצט לעבען מיר אין אַ צייט פון מאַביליזאַציע פון רומענישען שטאָלץ.

טאַטו, דו יונגער העלד, מיר גיבען דיר פאַר דײַן האַנדלונג די נאָטע פיינע. די נאָטע גיט דיר דאָס גאַנצע רומענישע פאָלק. אַזוי ווי דוד פאַליק איז געפאַלען פון טאַטו״ס קויל אַזוי וועלען דער״הרג״עט ווערען אַלע שנאים פון אונזער לאַנד, אַלע אומרײַנע פרעמדע. טאַטו״ס בילד דאַרף הענגען אין אַלע אונזערע וואוינונגען. רומענער, איהר דאַרפט בעטען גאָט פאַר״ן געזונד פון דעם קינד, וואָס איז די שטאָלץ פון אונזער פאָלק. טאַטו איז אַ מאַרטירער און העלד“.

נאָך דער רעדע פון אילעסקו האָט סטודענט גיריגיאַציאַ פאָרגעלעזען אַ רעזאָלוציע אין נאָמען פון אַלע סטודענטען, אין וועלכען זיי סאָלידאַריזירען זיך פאָלקאָם מיט טאַטו טאַט. צום סוף האָט גערעדט קוזאַ אַליין: די טאַט פון אונזער טייער קינד איז ענטשטאַנען אין אַ אידעאַלען, בעגייסטערטען האַרץ. נישט פעראורטיילען נאָר פערהייליגען דאַרפען מיר איהם! טאַטו איז אונזער שאָלץ, אונזער רוהם! מער וועט דאָס וואַגען צו פאַראורטיילען אַ מאַרטירער!

קאַמף מיט אַרבייטסלאָזיגקייט אין תל-אביב.

ירושלים. (י. ט. א.) דער גובערנאַטאָר פון דרום-דיסטריקט פון ארץ-ישראל ה׳ קאַפּפּעל האָט אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון״ם ארבייטער-ראַט אין תל-אביב און האָט ערקלערט, אַז די ארץ-ישראל-רעגירונג האָט בדעה אין ניכען דורכצומיהרען אַ ריי״ש עפענטליכע ארבייטען כדי צו בעקעמפען די ארבייטסלאָזיגקייט אין לאַנד.

דער רושם פון געארג בראנדעס'עס טויט.

וואס עס שרייבען די סאָוויעטישע און פראַנצויזישע צייטונגען.

מאָסקווא. (י.ט.א.) די גאַנצע סאָוויעטישע פּרעסע האָט געווידמעט וואַרמע אַרטיקלען דעם פערשאָרבענעם גרעג בראַנדעס.

די „איזוועסטיע שרייבט:“ אַ דעניטשער יוד לויט דער אָבשטימונג און אַ״ייראָפּעער לויט זיין קולטור און בילדונג האָט בראַנדעס אַרויסגעוויזען אַ״ן אויסערגעוועהנליך ברייטע ליטעראַריש-פּובליציסטישע טעטיגקייט. נישט זייענדיג קיין אינטערנאַציאָנאַליסט אין אָדערנעם זין פון וואָרט איז בראַנדעס דאָך צוגעשטאַנען צו יענער וויסענשאַפטליך-פילאָזאָפישער וועלט-אַנשויאונג, וואָס האָט געשטורמט די פעסטונגען פון דעם אייראָפּעאישען מאָנאַרכיזם און קלעריקאַליזם. און בעוואָפענט מיט אַ קאָלאָסאַלער אָרויציע, מיט אַ גלענצענדען שרייבערישען טאַלאַנט און מיט אַ פייערדיגען עמפּעראַמענט, האָט געגרעב בראַנדעס דאָס דערלאַנגט אַ פערניכטענדען קלאַפּ נאָכ״ן צווייטען, אַלע געגנער פון פאַליטישער און גייסטיגער בעפרייונג“.

אַנשטאָלענדיג זיך אויף בראַנדעס״עס ווערק, אויף זיין פאַליטישען קאַמף און אויף די שטעריגקייטען, וואָס ער האָט געהאַט אויסצושטעהען אין קאַמף געגען דער רעאַקציע דערמאָהנט די צייטונג, אַז בראַנדעס האָט אין זיין טיפער לעטער געהאַט דעם מוט צוזאַמען מיט אַנאַטאָל פראַנס אויסצודריקען זיינע סימפּאַטיעס דער רוסישער רעוואָלוציע אין יענע צייט פאַרמען פון געזעלשאַפטליך-פאָליטישער אָרדנונג, וואָס זענען געלעגן אין גרונד פון דער רעוואָלוציע.

אין „פראַווד“ גיט דער בעוואוסטער בראָף. פרישע אַ כאַראַקטעריסטיק פון בראַנדעס׳ן אַלס אַ שרייבער, וועלכער האָט זיך נישט געקענט אויפהויבען איבער״ן ליבעראַליזם. ער פערשטייט אָבער נישט וועגען דער גרויסער ראָלע, וואָס בראַנדעס האָט געשפּילט אין דער אייראָפּעאישער קולטור און אַפילו אין דער פאָליטיק. „מיט זיינע לעקציעס האָט פרישע האָט בראַנדעס דערצויגען די גאַנצע נייע סקאַנדינאַוישע ליטעראַטור פון דער צווייטער העלפט פון נײַנצעהנטען יאָהרהונדערט און אַלע איהרע צוקונפטיגע קאָריפעען-איבסען, ביערסאָן, קוהלאַנד און אַנדערע זענען געווען זיינע תלמידים.

די ווירקונג און אויטאָרישע פון דעם 85-יאָהריגען פּראָפעסאָר בראַנדעס האָט אויפגעריסען די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי.

מאַריי. (י.ט.א.) די גאַנצע פראַנצויזישע פּרעסע ווידמעט גרעסערע אַרטיקלען דעם פערשטאָרבענעם יודישן דענישען דענקער געגרעב בראַנדעס. אין „אָמאַנס“ שרייבט ה׳ סאַדיי, אַז הגם בראַנדעס איז געווען אין פראַנקרייך בעריהמט האָבען איהם ווייניג געלעזען ווייל זיינע ווערק זענען כמעט נישט איבערגעזעצט געוואָרען אויף פראַנצויזיש.

בראַנדעס האָט אמאָל אַליין געזאָגט, אַז ער רעפּרעזענטירט דעם „אַריסטאָקראַטישען ראַדיקאַליזם“ בראַנדעס האָט אָנגעהויבען דעם זעלבען ראַציאָנאַליסטישען קריטעריום אָנשאַצענדיג פאָליטישע אינטריקען און לישעראַרישע ווערק. ער האָט געהאַט מעהר פערשענדיגע פאַר אידעען אידער פאַר רען עסטעטישע ווערטען, בראַנדעס איז געווען מעהר אינטעלעקטועלער ווי אַרטיסט. דער פעהלער וואָס ער האָט בעטונגען בעת דער בלחפה ערקלערט זיך דער יט, וואָס ער האָט געוואָלט פערבלייבען אין אַ דיפּלאָמאַטישער גייסטיגער לייעט. נישט אַזאַ שטעלונג האָט מען ערוואַרט פון אַ זעלבסטשטענדיגען דענקער וואָס איז נישט געבונדען מיט פאָליטישער פעראַנטוואָרטלעכקייט. מען האָט ערוואַרט פון זיין זיי אַזאַ מאַניפעסטאַציע ווי מצד דעם גרויסען שוויצאַרישען מאָלער אין דער דייטשער שפּראַך קאַרל שפּיטעלער. ווי עס זאָל נישט זיין וועט מען אַלעמען געהעריג אָבשאַצען דעם שטאַרקען אינטעלעקט פון גרויסען קריטיקער. ביז״ן לעצטען מאָמענט האָט ער נישט פערלוירען זיין קאָמפּלוסטיגקייט צווישען זיינע לעצטע ווערק געפונען זיך צוויי וואָס טראָגען אַ שאַרפען, אַנטירעליגיאָזען כאַראַקטער.

די פראַנצויזישע צייטונג „לעזור“ שרייבט: ווען נישט די מלחמה וואָלט בראַנדעס געווען דער אָפּוליאַרסטער און בעליבטסטער אויפלענדישער קריטיקער אין פראַנקרייך. די „לעזור“ קען זיך נישט דערמאָנען דעם קאָנפליקט וואָס איז געקומען צום אויסדרוק אין זיין פאָלעמיק מיט קלעמענסאָ. איצט וועלן די לעדענשאַפטען האָבען זיך אַנטגעשטעלט דאָרט פאַרגעסען ווערען די פאָלעמיק וואָס איז פערוואָרפען ערגעץ אין די צייטונגען, זיינע ווערק וועלען טאַקע האָבען אַ דויערהאַפטען ווערט. אַ גרויסער טייל פון זיינע ווערק זענען געווידמעט דער פראַנצויזישער ליטעראַטור און איהם דורך מען אין אַ גרויסער מאָס מערדאַנען די אָפּוליאַרישע פון דער פראַנצויזישער ליטעראַטור נישט נאָר אין די סקאַנדינאַוישע לענדער אויך אין דייטשלאַנד.

די „אַקטיאָן פראַנסעז“ ווידמעט בראַנדעס אַ פאָר צעהנליג שורות, די צייטונג שרייבט אונטער זיין יידישע אָבשטאַמונג און זאָגט, אַז זיין שאַפען צייכנט זיך אויס מעהר קרודיציע ווי מיט שעפערישער קראַפט. דער דור, וואָס איז אויסגעוואַקסען אונטער זיין אינפלוס, שרייבט די פראַנצויזישע צייטונג, האָט געהאַט אַ נייגונג צו אַנאַרכיע.

היימישע ענינים

פון ב. א. גליקסמאַן.

איך האָב אַ פרייגד, אַ״אַפּטער אינגעהער בײַ מיר. האָט ער ליב צו חומר״ן. אַ בערזיטער מענש אין ער און שוין גע״זעהן אַ וועלט, האָט ער תמיד ליב צו פאַרגלייכען אין מדינה מיט דער צווייטער, דו זומען בײַ אונז און ערגיץ וואו אַנדערש.

בײַ יענען בעזוך האָט ער אַ בלאַט צײַטונג און האָט מיט אַ פאַרטיגען שטאָלץ, פון וואָס צו רעדען: אַנומעלט פרעגט ער מיר אַ צייטונג, און וועלכער ס׳איז געווען אַ״אויפרוף צו דער בעפעלקערונג צו העלפען אויספערטיגען דעם נייעם בנין פון בית מחסה לזקנים, מחמת עס וואַרען 250 זקנים און זקנות וואָס בעטען זיך רחמים. אַז מ׳זאָל זיי דאָרט אויפנעמען. און ער אַרויס מיט אַ ירגזון: ס׳מעטשט, אַזאַ שמאַס, ווי לאַנג, דו צווייטע און בויען בויען אַ זקנים-הויז, בײַ וואָ נען ס׳וועלען זיך צוזאַמען זאַמלען 250 אומגלוקלעכע זקנים און זקנות? און אַנדערע מדינות זאָגט ער, בויט דו רעגירונג אויס הונדערט פאַר אומגלוקלעכע, וואָס קאָנען זיך אַלזאָ גוט ערנעהרען. און דער שוויץ, זאָגט ער, האָט ער געזעהן אַ גרויס פּרעצעדענט הויז, זענען דאָרט קוים 4 יתומים און אונז אַלמנה, דו אויף זעהרען פון דו יתומים.

אַנומעלט איז ער געווען און דעם פול געלובטען „אוזדראוויסקאַ“, ווי ער שמוינט איז ער געוואָרען, אַז דער מראַמוואַי האָט אויהם נישט צוגעפּיהרט בײַ צום אַרט. ס׳מעטשט, זאָגט ער צו אַזאַ וועלטיגע הונלאַנגשטאַלט, וואָס מאַכט ווי מעגען דערצעהלען, פון טויט לעבערונג, זאָל מען דאַרפען לויפען דעלעגאַציעס ווען צו פונם, און ווינטער זאָל דו ערהאַלטונגס-הונט צולויפ דעם זען געשלאָסען? ער פערשטעהט דאָס נוט.

דאָ נישט לאַנג האָבען מיר בײַזאַמען דו קומפּעטאַרען-קלוגוק אויף גאַ״וואַ-מאַרגאַזאַ 13 און מיר האָבען מיט אונענע אייגען געזעהען, ווי אין זונגנעם זאָל זענען געלעגען צוויי קומפּעטאַרונגס, און אין קאַ״ראַר האָבען מיר אויך געזעהען עטלעכע קומפּעטאַרונגס, מחמת צוויי דריטעל פון דער קלוגוק און נאָך נישט אויסגעפערטיגט, און ער אַרויס פון דער צווייטער העלפט פון נײַנצעהנטען יאָהרהונדערט און אַלע איהרע צוקונפטיגע קאָריפעען-איבסען, ביערסאָן, קוהלאַנד און אַנדערע זענען געווען זיינע תלמידים.

די ווירקונג און אויטאָרישע פון דעם 85-יאָהריגען פּראָפעסאָר בראַנדעס האָט אויפגעריסען די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי.

מאַריי. (י.ט.א.) די גאַנצע פראַנצויזישע פּרעסע ווידמעט גרעסערע אַרטיקלען דעם פערשטאָרבענעם יודישן דענישען דענקער געגרעב בראַנדעס. אין „אָמאַנס“ שרייבט ה׳ סאַדיי, אַז הגם בראַנדעס איז געווען אין פראַנקרייך

אַ טויגן! 8

דאָס

„לאָדזער טאָגעבלאַט“

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה

אין אַלע באַהן-קיאָסקען פון

„רוך“ („Ruch“)

קופּאָן № 74

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון״ם דאָזיגען קופּאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ״ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג חיינט מיטוואָך

ד. 2 מערץ פון 8—9 אָוו.

לעזט, אבאָנירט

— דאָס —

„לאָדזער טאָגעבלאַט“.

די געהיימניש פון יענער נאַכט...

שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען.

פון לעאָן פייערמאַן.

(38-טע פאָרזעצונג.)

— וואָס איז דאָרט? — האָט גאָלדשטיין געפרעגט, צוליפענדיג צו דער טיר.

— שנעל עמענען ... חער גאָלדשטיין, שנעלער ... — האָט עמיצער גערופען אונטער דער טיר.

גאָלדשטיין האָט לייכטער אָנגעאָטעמט. דאָס איז געווען אייגער פון די קאַאיניסטען. ער האָט געפעגט די טיר. אויף דער שוועל איז געשטאַנען אַ גידיגער מענש אין אַ ציקליפּטען-היטעל און ער האָט גערעדט מיט אַנ״אויפגע, רעגשער שטימע:

— חער גאָלדשטיין ... מען דאַרף זיך אייליען ... מיר מוזען עגשליפען פון וואַרשע ... אַ ליידיג מינוט קען מען בעזעצען מיט פאָליצי אַלע חאַקזאַלען ...

— איך וויס ... איך וויס ... דערווייל דאַרפט איהר בעהאַלטען די סחורה און איהר קענט שוין אַוועקפאָהרען ...

דער אַרייגנקומענער איז פערשוואונדען. גאָלדשטיין איז ווידער צוגעגאַנגען צו פאַרעמבסקי׳ן.

— נו, הער וועגגאַרטען די צייט שוויגדט ... מיר מוזען זיך אייליען ... האָט איהר שוין בעשלאָסען?

פאַרעמבסקי האָט געשוויגען.

— איהר דאַרפט לאַנג נישט קלערען, הער וועגגאַרטען — האָט גאָלדשטיין געזאָגט — איך זעה מיט וועמען איך האָב צו טון ... צי איז אַזאַך ליב דו מאַסטען אין דער פאָליצי?... עס פעהלט דאָך אַזאַך נעוויס שעענדיג אויס געלד.

פאַרעמבסקי האָט ווייטער געשוויגען.

גאָלדשטיין האָט זיך אויפגעשטעלט און געזאָגט:

— איך גיב אַזאַך 5 מינוט צייט ...

און וועגדענדיג זיך צו ווייגערט׳ן האָט ער געזאָגט:

— גרייט אַזאַך צו צום וועג, מיר פאָהרען אַוועק!...

פאַרעמבסקי האָט זיך געוואַקעלט, ער איז געוועזען אויגצופרירען. אָנגעמאַכט, גאָלדשטיין פערשלאָג פאַר אַלע מאָל אַוועקפאָרטען דעם פאַסטיסטען דער פאָליצי און גאָר ערגער—און אַ פאָליצי-בעאַמטען ווערן אַ פערברעכער!

אָבער פון דער צווייטער זייט האָט ער געדאַרפט האָבען געלד ... ער האָט אַ סך געקענט פערדינען. גאָלדשטיין האָט געפרעגען אויף די פינגער אַ לאַנגען. ער איז זיכער רייך געוועזען. ווען ער וואָלט מסכים געווען צום פאָרשלאָג ער מן הסתם אויך אַזוי רייך געוואָרען ווי יענער.

און דעמאָלט ... דעמאָלט אַזאַך אַזאַך צוריקגעקומען צו איהם ... ער וועט מיט איהר געקענט אָנהויבען אַ נײַ לעבען ...

און הער חיים, וואָס מען וועט מאַכען מיט איהם, ווען ער וועט נישט וועלען ... אַפשר וועלען זיי איהם ווירקליך ערמאָרדען?...

גאָלדשטיין האָט אַ קוק-נעשען אויפ״ן זייגער.

נאָך אַזאַך מינוט צייט ... — האָט ער רוהיג געזאָגט.

— איך קען שוין געבען אַ״נעגשפּער — האָט פאַרעמבסקי ערקלערט.

— נו?

— איך בין מסכים.

גאָלדשטיין האָט אַ שמייכעל-געטון.

— זעהט איהר ... איך האָב געזאָגט, אַז איהר זענט אַ״ארענגליכער מענש. איהר האָט אַזוי געדאַרפט זאָגען ... יעדענפאַלס וויגט איך אייך ... אין רגע אַרום וועט איהר ווערען געפרייט ... איהר וועט פריי קענען אַרויסגעהן דער שטאָט ... איך אַנערקען אייך פון מיר אַ מיגליך פון קאַאיניסטען-קלוב אָבער פאַרמעל וועט איהר ערשט ווערען אויפגענומען אין אַ חאַך אַרום ... איז בעקומט שוין איצט אַ בילעט פון מיר ... אָבער איך וואַרן אייך, אַז הען עס וואָל זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז אַ שפּיצעל פון אייער זייט און איהר האָט בדעה אונז צו פערראַטען דער פאָליצי — איז אַזאַ פאַל בין איך נישט מקנא ... געדענקט, אַז מיר האָבען וועמען, וואָס זאָל נקמה-נעמען, מיר האָבען וועמען, וואָס זאָל זיך נוקם-זיין איז יעדען פערברעכען ... הען עס וואָלט זיך אַרויסגעוויזען, אַז איהר האָט אונז פערראַטען אין דער פאָליצי, ערוואַרט אייך דער שוץ ... איהר פערשטעהט?

פאַרעמבסקי האָט געשווייגען מיט׳ן קאָפּ.

— נו, גוט — האָט ער אין אַ וויילע אַרום געזאָגט — אָבער איהר מוט זיך אויך מיט עפּעס פערפליכטען ... איהר מוזט מיר געבען עפּעס האַנט-געלד ... איך בין אָהן אַזאַך גראָשען ...

— אַך, איהר דאַרפט געלד? — האָט גאָלדשטיין געענטפערט — ביסט זעהר ... צי איז אַזאַך 500 זלאָטיס דערווייל גענוג?...

— יאָ ...

גאָלדשטיין האָט איהם געגעבען געלד. דערנאָך האָט ער אַראָבגענומען פון פאַרעמבסקי׳ן די שנורען און בעדרוקט די האַנד דעם נייעם חבר.

— זאָל זיין מיט גליק ...

פאַרעמבסקי איז געוועזען זעהר שוואַך. ער האָט נישט געקענט שטעהן אויף די פיס. ער האָט זיך אָנגעהאַלטען אין דער וואַנט און זיך אָבגעריהט.

אין צימער איז אַרייגעקומען ווייגערט.

— די דראָזשקע וואַרט ...

— בעגריסט אַזאַך מיט אַ נייעם שותף — האָט גאָלדשטיין געזאָגט, וועגדענדיג זיך צו ווייגערט.

פאַרעמבסקי האָט איהם דערלאַנגט די האַנד. דערנאָך האָט ער אָנגענומען דעם פאַלטאָ, דעם קאַפּעלוש און צוזאַמען זענען זיי אַרויס אויף דער גאַס.

גאָלדשטיין און ווייגערען האָבען זיך אַרייגעזעצט אין אַ דראָזשקע.

— גו, מיט ווידערזעהן, מיין הער — האָט זיך גאָלדשטיין געזאָגט — וואַרט אויף מיינע אַ ברוך!

— גוט!... גוט!... האָט פאַרעמבסקי געענטפערט, געוועגענדיג זיך.

די דראָזשקע איז אָנגעפאָהרען.

פאַרעמבסקי איז שנעל אַוועק אין אַ צוקערניע אויף פריהשטיק. דערנאָך איז ער מיט אַ דראָזשקע געפאָהרען אויפ״ן וואָקזאַל און געקויפט אַ בילעט קיין לאָדז.

(פאָרזעצונג קומט.)

אַלע יודען

ערלעדיגען זייערע רעכטס - קאָנסולענטען - ארבייטען אינ״ם לאַנגיעהרינען קאַמפּעטענטען - ביורע

זינגער, זאַכאַדניא 36

פראָנט, פאָרטער.

לאָדזער כראָניק.

באַנק פאַלסקי אַרויסגעלאָזט נייע 50 זל. שיינען.

געלטען האָט די „באַנק פאַלסקי" אַרויסגעלאָזט אין אַ ערקענער נייע 50-זל. שיינען. די אַלטע 50 זל. שיינען וועלען אויסגעגעבן ווערען אויך אַרויסגעלאָזן ווערען נייע 20-ער און 5-ער זלאָטי-שיינען.

בילעטען-אויטאָמאַטען אויף די טראַמוואַיען.

(א) אַ שווערישע פראַגע האָט דער חגיגער און דער וואַרשאַווער פּרעזידיום אַפּגעלעגט אַ אַרבעטער-קאָמיטעט פון אַלע אַרבעטער-אָרגאַניזאַציעס, אויפן אויפטאָן פון אַ אַנגעהערן פּראָטעסט פון נאַלעווקע אויפן אויסטאָן אַ 20-נראַשעריגע טעמע, ווען אויפן אויסטאָן אַ בילעט.

די קאָנפערענץ וועלען נאָר דאַרפן אַנערקענען די פולען און פערפולען אַפּאַראַטען און חנחה-בילעטען.

ראַדאָשיצער רבי ביים קרימאַלאָווער רב.

דער ראַדאָשיצער רבי ר' חיים אשר שליט"א האָט די פערגאַנגענע וואָך טבת חולה געווען דעם קרימאַלאָווער רב מחבר פון ספר „פלא יועץ", ר' יצחק פּמילעווטש שליט"א (פאַנסקע 81).

נאָך דער פּטירה פון ראַדאָשיצער רבי'ן זצ"ל.

גערער רבי שליט"א האָט נעכטען מנחם אבל געווען דעם נייעם ראַדאָשיצער רבי'ן, ר' חיים אשר'ל שליט"א. — וואָס עס ווערט דערצעהלט וועגען די לעצטע טעג פון ראַדאָשיצער זצ"ל.

(ג) דעם נייעם ראַדאָשיצער רבי ר' חיים אשר'ל שליט"א האָט נעלטען מיטוואָך-צייט מנחם אבל געווען דער גערער רבי שליט"א. וועלכער איז נעקומען אין בעגלייטונג פון זיין שוואָגער, דעם בעגדינער בשום אופן-נישט געוואָלט ערלויבען צו ריידן דעם רבי'ן פון אָרט.

מקורבים, וועלכע זו מיט די דאָקטוירים, וועלען זיי גערנישט טון, האָבען פערפיהרט אַ שבועה מיט'ן רבי'ן נופא מכות שחיטה פיהרען איהם קיין ראַדאָשיץ. דערויף האָט דער ראַדאָשיצער זצ"ל געענטפערט:

— וואָס ווילט איהר מיך פיהרען אין אַ וואַלד...

דאָ איז מיר זעהר גוט, איך געפין זיך אין אַ סביבה פון ליבע, וואוילע מענשען. אבר, וועט מען אין לאָדז אויך קריגען מצות אויף פסח...

דאָס הייסט, אַז דער נפטר האָט נאָך געגלויבט אין לאָדז צו קענען פאַרברינגען סדר.

* * *

פון אַנ'אַנדער זייט גיט מען איבער פאָלגענדעס:

דעם פערגאַנגענעם דינסטאָג, ד. ח. הינט אַכט טאָג, וען דער רבי ר' אליעזר דוד'ל זצ"ל האָט געלעבט שרשקליכע יסורים און ער האָט זיך געפיהלט שטאַרק שלעכט, — האָט דער רבי זיך צווייטע און אָנריפענדיג די נעמען פון זיינע אבות אַזוי געזאָגט:

— דער, וואָס האָט אָנגעריהרט די קלאַמקע פון מיין זיידע ר' בער'ס ז"ל טיר, איז געהאָלפען געווארען: ווער עס איז ארייגנגעקומען צו מיין טאַטען (רבי ר' הלל זצ"ל) איז געהאָלפען געווארען, און איך אַליין זאָל נישט האָבען די זכיה מיך אויסצובעטען ביים היפעל, אַז איך זאָל קענען דאָ בלייבען!...

אינדעם איז דער חולה אָנגעשוויגען געווארען. אביסעל שפּעטער האָט ער זיך אויפגעכאַפּט זיך פון חלום און געזאָגט:

— מען דאַרף מיך דאָרטען, מען דאַרף מיך דאָ, אָבער אויף דער וועלט האָב איך קיין תיקון נישט מעהר.

די יודען, וואָס זיינען גראָד געזעסען ביים רבי'ס בעט האָבען דאַן הייס זיך פונאַנדערגעוויינט.

* * *

ס'האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז קיין לאָדז זענען געכטען אָנגעקומען אַ סך טריסטען פון ראַדאָשיץ און פון דער דאָרטיגער סביבה. צווישען העלכע דער נפטר איז געווען זעהר פעליבט, די קריסטען זענען אויסן צום רבי'נס קבר און עס בעשיט מיט קוויטלעך, אין העלכע זיי רעדען זיך אַראָפּ פאַר'ן „ראַבין" דאָס שוואַרצע האַרץ און בעמען מיט איהם הילף.

סאָוויעט-רוסלאַנד מאַכט גרויסע גאַרן-טראַנזאַקציעס אין לאָדז.

(ע) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, וועלכע מיר האָבען שוין געפרעגט וועגען דער געשאַפענער סאָפּיסיע ביים חאַנדעלס-מינסטעריום, וועלכע האָט דאָס ציל צו בעגעבען די האַנדעלס-בעציהונגען מיט סאָוויעט-רוסלאַנד, דערוויסען מיר זיך, אַז אין די נאָהענטסטע טעג ווערען אָנוואַרט גרויסע מאָסקווישע גאַרן-טראַנזאַקציעס, וואָס אין באַנגעל. סאָוויעט-רוסלאַנד וויל אויפן אָנהויב אַנהיר מעסטיל-אונ-דאַסטריע, צו וועלכע זי גוימינט זיך אין גאַרן. אין אַלגעמיין בעציהען זיך די הייגע אַנדרוסטריע-קרייזען ערנסט וועגען דעם נאַנג פון דער קאָמיסיע.

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון שניידער-מייסטער-פעראַיין.

(ג) אונ'ם אונגעגעם נייערסטאָרבענע-מען לאַקאַל אויף פעטרוקאָווער 20, אין געלטען אונזער פאַרשקומען די אַלגעמיינע, יעהרליכע פערזאַמלונג פון שניידער-מייסטער-פעראַיין (פעשטעלטע פאַ לען) אונטער'ן פאָרזיץ פון ה' צעריצקי.

פון די לאָסע- און מעטוקעטיס-פּרעזידיום, וואָס עס האָבען אָפּגעשטעלט די ה"ה מאַרסקאָוויטש און גרינשפּאַן, שטעלט זיך אַרויס, אַז דער פעראַיין האָט אונ'ם לעצטען יאָהר אויפגעגעלעבט אַ שטאַרקען פרוווים. עס האָבען זיך אָפּגעריכטן די מאַנדאַטן-פאַלען, צוליב דער שלעכטער עקאָנאָמישער לאַגע פון דער בעפעלקערונג זענען די שטאַרקע מייסטער נישט געווען אומשטאַנד מעריעל אויסצוהאַלטען די אונגעהייערע פּראַבות אַזוי געזאָגט:

— דער, וואָס האָט אָנגעריהרט די קלאַמקע פון מיין זיידע ר' בער'ס ז"ל טיר, איז געהאָלפען געווארען: ווער עס איז ארייגנגעקומען צו מיין טאַטען (רבי ר' הלל זצ"ל) איז געהאָלפען געווארען, און איך אַליין זאָל נישט האָבען די זכיה מיך אויסצובעטען ביים היפעל, אַז איך זאָל קענען דאָ בלייבען!...

אינדעם איז דער חולה אָנגעשוויגען געווארען. אביסעל שפּעטער האָט ער זיך אויפגעכאַפּט זיך פון חלום און געזאָגט:

— מען דאַרף מיך דאָרטען, מען דאַרף מיך דאָ, אָבער אויף דער וועלט האָב איך קיין תיקון נישט מעהר.

די יודען, וואָס זיינען גראָד געזעסען ביים רבי'ס בעט האָבען דאַן הייס זיך פונאַנדערגעוויינט.

* * *

ס'האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז קיין לאָדז זענען געכטען אָנגעקומען אַ סך טריסטען פון ראַדאָשיץ און פון דער דאָרטיגער סביבה. צווישען העלכע דער נפטר איז געווען זעהר פעליבט, די קריסטען זענען אויסן צום רבי'נס קבר און עס בעשיט מיט קוויטלעך, אין העלכע זיי רעדען זיך אַראָפּ פאַר'ן „ראַבין" דאָס שוואַרצע האַרץ און בעמען מיט איהם הילף.

פּרויען-העלדינס אין דער יודישער געשיכטע און די איראַפּעאישע פּראָזע.

אויף דאָס מעמע וועלען זונטאָג דעם 6. מערץ 7 אויער אַרויסטרעטען מיט רעפעראַטען אין „פילהאַרמאָניע"-זאַל (נאַרוטאָוויטשע 20) די מעוואוסטע דערנער הרה"ג ר' משה חיים לויא פון שאַוי (רומעגיען) און ה"ה ש. ה. לאַסקי (ראַדאָנשטש).

דער פאַרזיצענדער פון דער „אגודת ישראל"-עקזעקוטיוו אין ארץ-ישראל, הרב ר' משה פלוי (ירושלים), וועלכער וועלט אויצ אין פּוילען, וואָס זונטאָג ספּעציעל קומען קען לאָדז, פרי אויך אנטייל צו נעמען און דאַוונען פעטערלען יובילעאום-מזמונג, וואָס עס אַרדענט אין די צעטראַלע פון „אגודת ישראל" אין פּוילען.

וועמענס סינד?

ביים מורה הוראה הרב אַמאָר, נעפינט זיך אַ פערבלאַנדזשעט יונגעלע, פראַגט אַ וועס ווילטשקען חיטעלע ווילטשיצקעס שאַל, אַ שוואַרץ אַנצוגעל און דערשקעס.

דאָס יונגעל און אַלט 4 יאָהר, און זאָגט, אַז דער פאָטער הייסט משה לאַטשוצקי.

אַ שרפה פון אַ צושטאַרק געהייצטע אויוועז.

(§) פון אַ צו שטאַרק אינגעהייצטע אויוועז אין געלטען אויסגעבראָכען אַ שרפה אין מאַגאַזאַטאָר-לאַגער פון לוסיקיער, סאַפּיר און אַנדערע.

פעראַרדנונג וועגען יודיש און העברעאיש אויף עפענטליכע פערזאַמלונגען שוין אריין אין קראַפט.

דער „מאַניאַר פאַלסקי" ברענגט אַ צירקולאַר פון אינער-מיניסטער בנוגע דעם רעכט צו בענוצען יודיש און העברעאיש אויף עפענטליכע פערזאַמלונגען אין גאַנץ פּוילען.

ווי בעקאַנט איז דער צירקולאַר שוין ארויס מיט עטליכע וואָכען צוריק און איז ענדגילטיג אַרויס אין קראַפט דורך דער אָפיציעלער פערעפענטליכונג.

5 יאָהר געווען זעלנער און 9 טעג זיך געפינען אין קאַזאַרמע.

(מר) געלטען אין אין הגען קרוגן נעריכט בעפראַלט געווארען דער פּראָצעס פון דעם זעלנער פון 68. פּולק, יאַן ציעשקאָווסקי, וואָס ווערט בעשולדיגט אין אַ רייה נגבות און דעזערטיעס.

דער בעשולדיגטער האָט אין משך פון 5 יאָהר נעדינט אין מיליטער סך-הכל 9 טעג. די אויפריגע צייט האָט ער פאַר בראַכט אין תפיסות, פון וועגען ער אין יעדעס מאָל געטלאָפען.

אַ חוץ דער נגבה פון צוה-וגג אויף אַ סומע פון 7000 זל. אין יובילער-געשעפט פון ה' קאַנטאָר, פעטריקאָווער 72 האָט דער בעשולדיגטער אויסגעפיהרט אַ רייה אַנדערע נגבות. לעצטענס האָט ער צוגעגנב'עט ביי אַ פּאָליציאַנט אין קלאַראָוואַ אַ ראָווער.

דער פּראָקוראָר שעדלעצקי פאָרערט פאַר'ן בעשעלדיגטען די האַרבסטע שטראַף און צו דערוויטערן אויהם פון מיליטער.

דער פערטיידיגער ברוין, ווייזט אָן, אַז די לאַנגע תפיסה-שטראַף וועט נאָך ערגער ווירקען אויפ'ן אַנגעקלאָגטען, וואָס אין נאָך נישט אונגעגעסען פערדאַרבען.

דאָס יונגעל, אונטער'ן פאַ-זיץ פון מאַיאָר גראַלעווסקי האָט פאַראורטיילט ציעשקאָווסקי'ן צו 6 יאָהר שווערע תפיסה און צו דערוויטערן פון מיליטער.

דיקאַרנאַוואַל-קעניגין

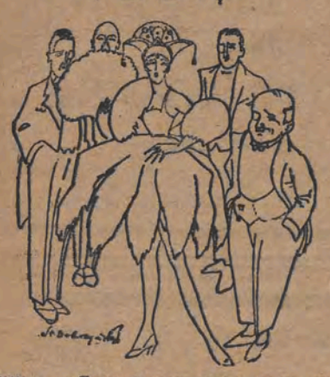

אין פאַריז ניצע, ריאַנטע-קאַרלע, שוויין קלויבט-אויס די בעפעלקערונג אַ קאַרנעוואַל-קעניגין, ביי זאָגן האָבען די אמת'ע מבינים ב. שלעסען צו

בעשטימען אַלס קאַרנאַוואַל-קעניגין די

שאַקאַלאַד

Plutos

וועלכע קענען ווירקליך מיט'ן פּראַכטפולע געשמאַק, אַן מיט די פערשידענאַרטיגע פאַרבען געוויינט זי האָט מעהר אָנהענגער.

פערזאַמלונג פון מאַנאַרכיסטען אין פּאַביאַניץ.

(ב) זונטאָג דעם 6. מערץ קומט פאַר אין פּאַביאַניץ אַ מאַנאַרכיסטישע פערזאַמלונג, אויף וועלכער עס וועט רעדען דער דעפּוטאַט ד"ר טשוויאַקאָווסקי א.א.

שערליכע מאָוועז.

(אז) אחרן מיטלעווסקי (קעלבאַר-גאַס 10) האָט געלטען נאָכ'ן אויסרונג-קען אַ נלאָז קאָוועז, בעקומען שטאַרקע קראַמף-שטעכ-צען. דער אַרויסגערופענער האַקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז דאָס אין אין אינ-גאַנצען אויסגעגעגען געווארען.

דיפעראַטיוו פון מאַנאַרכיסטען אין פּאַביאַניץ.

(ב) זונטאָג דעם 6. מערץ קומט פאַר אין פּאַביאַניץ אַ מאַנאַרכיסטישע פערזאַמלונג, אויף וועלכער עס וועט רעדען דער דעפּוטאַט ד"ר טשוויאַקאָווסקי א.א.

מתים זענען בעפרייט פון מיליטער-דינסט...

(א) צוליב דעם, וואָס אין די פאַבאַר-ליסטעס זענען פערשריבען געווען אַ סך „פאַבאַראַוועס", וואָס רוהען אין אייפ'ן עולם האמת, האָט די מיליטער-מאַכט זיך געווענדעט צו דער קאַטעגאָ-לעי מאַכט, אַז ביים צוגוי-פשטעלען די פאַבאַר-ליסטעס זאָל מען אַרויסנעמען אַ געגוי אַ קאַטעגאָרעל פון די געשטאַ-נע.

גנבות.

(§) פון גאַרן-געשעפט פ. קויט (צי-מער-גאַס 24) האָבען גנבים אַרויסגע-גנב'עט 50 פּשעלער גאַרן און ווערט פון 1500 זל.

די קאַרנאַוואַל-קעניגין

אין פאַריז ניצע, ריאַנטע-קאַרלע, שוויין קלויבט-אויס די בעפעלקערונג אַ קאַרנעוואַל-קעניגין, ביי זאָגן האָבען די אמת'ע מבינים ב. שלעסען צו

בעשטימען אַלס קאַרנאַוואַל-קעניגין די

שאַקאַלאַד

Plutos

וועלכע קענען ווירקליך מיט'ן פּראַכטפולע געשמאַק, אַן מיט די פערשידענאַרטיגע פאַרבען געוויינט זי האָט מעהר אָנהענגער.

וול. זשאַבאָטינסקי אויף זיינע אילוזיעס

אַ רעפעראַט פון סיים-דעפּוטאַט א. לעווינזאָהן.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע „התאחדות" אָרגענט אין דעם קומענדיגן זונטאָג, 6. מערץ 8.30 אַ זייגער אָוועגד אין זאַל פון „הזמיר" אַל. קעשטשוטקי 21 אַ רעפעראַט פון סיים-דעפּוטאַט א. לעווינזאָהן א. ד. ט. „וול. זשאַבאָטינסקי און זיינע אילוזיעס". די יעניגע, וועלכע האָבען געהערט זשאַבאָטינסקי'ס רעפעראַטען וועלען האָבען די מעגליכקייט צו הערען אַ פערמאַנענטען געגנער. אינגעריסט-קאָרטען צו באַקומען אין אַ בעגרעניצטע צאָהל אין ביורע פון „התאחדות" שיענקיעוויטשע 5/1 טעגליך פון 5—9 אָוועד.

פערזאַמלונג פון מאַנאַרכיסטען אין פּאַביאַניץ.

(ב) זונטאָג דעם 6. מערץ קומט פאַר אין פּאַביאַניץ אַ מאַנאַרכיסטישע פערזאַמלונג, אויף וועלכער עס וועט רעדען דער דעפּוטאַט ד"ר טשוויאַקאָווסקי א.א.

שערליכע מאָוועז.

(אז) אחרן מיטלעווסקי (קעלבאַר-גאַס 10) האָט געלטען נאָכ'ן אויסרונג-קען אַ נלאָז קאָוועז, בעקומען שטאַרקע קראַמף-שטעכ-צען. דער אַרויסגערופענער האַקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז דאָס אין אין אינ-גאַנצען אויסגעגעגען געווארען.

מתים זענען בעפרייט פון מיליטער-דינסט...

(א) צוליב דעם, וואָס אין די פאַבאַר-ליסטעס זענען פערשריבען געווען אַ סך „פאַבאַראַוועס", וואָס רוהען אין אייפ'ן עולם האמת, האָט די מיליטער-מאַכט זיך געווענדעט צו דער קאַטעגאָ-לעי מאַכט, אַז ביים צוגוי-פשטעלען די פאַבאַר-ליסטעס זאָל מען אַרויסנעמען אַ געגוי אַ קאַטעגאָרעל פון די געשטאַ-נע.

גנבות.

(§) פון גאַרן-געשעפט פ. קויט (צי-מער-גאַס 24) האָבען גנבים אַרויסגע-גנב'עט 50 פּשעלער גאַרן און ווערט פון 1500 זל.

וול. זשאַבאָטינסקי אויף זיינע אילוזיעס

אַ רעפעראַט פון סיים-דעפּוטאַט א. לעווינזאָהן.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע „התאחדות" אָרגענט אין דעם קומענדיגן זונטאָג, 6. מערץ 8.30 אַ זייגער אָוועגד אין זאַל פון „הזמיר" אַל. קעשטשוטקי 21 אַ רעפעראַט פון סיים-דעפּוטאַט א. לעווינזאָהן א. ד. ט. „וול. זשאַבאָטינסקי און זיינע אילוזיעס". די יעניגע, וועלכע האָבען געהערט זשאַבאָטינסקי'ס רעפעראַטען וועלען האָבען די מעגליכקייט צו הערען אַ פערמאַנענטען געגנער. אינגעריסט-קאָרטען צו באַקומען אין אַ בעגרעניצטע צאָהל אין ביורע פון „התאחדות" שיענקיעוויטשע 5/1 טעגליך פון 5—9 אָוועד.

לאָדזער כראָניק.

באַנק פאַלסקי אַרויסגעלאָזט נייע 50 זל. שיינען.

געלטען האָט די „באַנק פאַלסקי" אַרויסגעלאָזט אין אַ ערקענער נייע 50-זל. שיינען. די אַלטע 50 זל. שיינען וועלען אויסגעגעבן ווערען אויך אַרויסגעלאָזן ווערען נייע 20-ער און 5-ער זלאָטי-שיינען.

בילעטען-אויטאָמאַטען אויף די טראַמוואַיען.

(א) אַ שווערישע פראַגע האָט דער חגיגער און דער וואַרשאַווער פּרעזידיום אַפּגעלעגט אַ אַרבעטער-קאָמיטעט פון אַלע אַרבעטער-אָרגאַניזאַציעס, אויפן אויפטאָן אַ פּרוטעסט קעגן אַ אַנגעהערן פּראָטעסט אויפן אויסטאָן אַ בילעט.

די קאָנפערענץ וועלען נאָר דאַרפן אַנערקענען די פולען און פערפולען אַפּאַראַטען און חנחה-בילעטען.

ראַדאָשיצער רבי ביים קרימאַלאָווער רב.

דער ראַדאָשיצער רבי ר' חיים אשר שליט"א האָט די פערגאַנגענע וואָך טבת חולה געווען דעם קרימאַלאָווער רב מחבר פון ספר „פלא יועץ", ר' יצחק פּמילעווטש שליט"א (פאַנסקע 81).

אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי דאַנקט דעם לאָדזער מאַגיסטראַט.

(מ) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט פרעז. צוגערסקי ליט אַ בעשלוס פון מאַגיסטראַט צוגעשיקט אַ ברוך דעם אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי, און וועלען דער לאָדזער מאַגיסטראַט דאַנקט דעם מיניסטער פאַר זיין ערקלערונג און דער פראַגע וועגען דער שטעלונג פון פּאָלען לגבי רוסלאַנד.

הנחות פאַר פאַבאַר-אַנגעהעריגע, וואָס דאַרפען בעקומען מאַטורא.

(א) לויט אַ פערארדנונג פון דער מיניסטער מאַלאַ וואָלען די פאַבאַר-אַנגעהערינע, וואָס האָבען געזאָלט אַרבעטן אַלס אַנגעשטעלטע אין אַ פאַבריק, אויפן אויפטאָן אַ אַנגעהערן אין מיליטער דעם 13. מאַי, בעפרייט זיין פון 1. יאָהר.

דאָס איז שייך פאָלגענדע קאַטעגאָריעס: 1) די פאַבאַר-אַנגעהערינע, וואָס אַנדערען דאָס יאָהר די לעצטע פאַלאַסען פון די מיטעל-שולען און די יענגע, וואָס האָבען דאָס אַלס צו דינען 1½ יאָהר.

2) פאַבאַר-אַנגעהערינע, וואָס האָבען נאָך נישט בעשוועזען צו בעקומען מאַטורע, הגם זיי האָבען די שולען שוין געענדיגט.

די אַלע דערמאָנטע פאַבאַר-אַנגעהערינע, וואָס וועלען קריגען אַ „אַרבעטס-ביך", מוזען זיך וענדען מיט אַ בעטע צום פ.פ.א. און בעלעגען אַ צוגעניש פון דער שול-דירעקציע בנו'ן 10. מערץ.

אַלפאַבעטישער מאַנאַרכיסטען-צוזאַמענפאָהר אין לאָדז.

(ב) דער אַלפאַבעטישער מאַנאַרכיסטען-צוזאַמענפאָהר זאָל, לויט אַ בעשלוס פון דער מאַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציע, פאָרקומען אין לאָדז.

דער געגויער טערמין, ווען דער צוזאַמענפאָהר וועט פאָרקומען, איז נאָך נישט פעסטגעזעצט.

די „שוואַרצע האַנד" אין לאָדז.

(מר) זעט אַ געוויסער צעט בעקומען הגיע אַנטוואָרטער דראָהונגס-בריוו פון אַנבעקאַנטע פערזאָנען מיט דער אונ-פערשריפט „די שוואַרצע האַנד", און וועלכער זיי ווערען אויפגעפאָרערט אַ-גוגרטען אַ סומע געלד אין שפּעטער לויט אַנווייזונגען ברוך האָט פרעזו-דענט צוגערסקי געשיקט אַ ברוך דעם בעזעקאַנטע פערזאָנען מיט דער אונ-פערשריפט „די שוואַרצע האַנד", און וועלכער זיי ווערען אויפגעפאָרערט אַ-גוגרטען אַ סומע געלד אין שפּעטער

דעלעגאַציע פון ווילנער וועד-הישיבות איז לאָדז.

אַקציע צו בעסליידיגען 5000 ישיבה-לייט.

די דעלעגאַציע פון ווילנער „וועד הישיבות" אַנגעקומען פאַרזיין פון „חפץ חיים" שליט"א, וועלכע וועלט אויצ אין לאָדז, האָט אַרויסגעפאָרן אַ שטאַר-קע פערזאַנטערעסירונג מצד פערשידע-גע געזעלשאַפטלעכע קרייזען.

מעה-שרע מיטגלידער פון ראַבונאַט האָבען געלטען בעזוכט די דעלעגאַציע

וואָס ווערט היינט געשפּילט

אין די מעאַטערען און סינאָס?

שטאַטיש-טעאַטער: — „ווערשאַוע ווינגאַרי".

פאַמיליאַרני: — „ווערשאַוע ווינגאַרי".

לוגאַ: — די ווייל נישט קיין קינדער

רעדוטע: — „דו ליבסטע פרוי פון פאַהאַרדושע".

אַדאַמען און אַפּאָלאָ: — „צאַר ניקאָלאַי II".

קאַרסאָ: „פאַס און פאַסאַשען אַלס דאַנעקעיוועען".

טעאַטער „סקאַלאַ"

18 צעגעלניאַנע 18

גאַסטשפּילען פון בערימטען אַרטיסט

יוליוס אַדלער

צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל: פרויען: חדסה, האַליש, סאַלמאַן, מעדעראַן, רענינע, שעיעוויטש, מעגער: האַמבורגער, לוי, קירק, קאַן קראַנץ, שטאַקפעדער, ראַשטיין און אַנדערע.

אויסערגעוועהנליך שמורטישער ערפאָלג !!!

שפּאַנענדער אינהאַלט !!! הערליכע געזאַנגען !!!

אונאויפהערליכעס געלעכטער !!!

פרייטאָג דעם 4 טען און שבת דעם 5-טען מערץ 8.30 אָוועד

צום 5-טען און 6-טען מאָל אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג די הערליכע מעלאָדראַמע מיט געזאַנג און טענץ אין 3 אַקטען מיט עפּילאָג פון פרעמאַן

דע בלינדער מאַלער

מיט יוליוס אַדלער אין דער טיטעל-ראָל.

אַכטונג! יעדער ווער עס קויפט אַ בילעט בעקומט גאַנץ אומזיסט צום אַנדענקען יוליוס אַדלער'ס בילד צוזאַמען מיט'ן הערליכען ליד „וואָס געווען איז געווען".

שבת דעם 5-טען מערץ, 8.30 נאָכמיטאָג—צו בילינע פרייזען

די בעליבטע פיעסע פון זאַלאָמאָנסקי

ישיבה בחור

הויפטראָל ישיבת בחור — יוליוס אַדלער. —

מאָנטאָג—גרויסע פּאַפּולערע מערשעלונג. צו בילינע פרייזען. וואָס? אין פראָגען: די לעצטע נייעס „צוויי חברים".

בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער ☎ אינאַרעסאַריאַ: א. שטאַקפעדער.

ווערט היינט געשפּילט

אין די טעאַטערען און סינאָס?

שטאַטיש-טעאַטער: — „ווערשאַוע ווינגאַרי".

פאַמיליאַרני: — „ווערשאַוע ווינגאַרי".

לוגאַ: — די ווייל נישט קיין קינדער

רעדוטע: — „דו ליבסטע פרוי פון פאַהאַרדושע".

אַדאַמען און אַפּאָלאָ: — „צאַר ניקאָלאַי II".

קאַרסאָ: „פאַס און פאַסאַשען אַלס דאַנעקעיוועען".

Lodzer Tageblat № 52 לאדזער טאגעבלאט

עטליכע הונדערט מענשען האבען געפרוירען א גאנצע נאכט

וואַרטענדיג אויף דער עקזעקוציע איבער'ן צום טויט-פערמשפט'ן באַראַנאָווסקי'ן.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס מיר לעבען שוין ברוך-השם אין 20-טען יאָהר-הונדערט געפינען זיך נאָך ביי אונז נישט וועניג בעלנים צו זיין „צושויער" בעת'ן אויספירען א טויט-אורטייל. אזוי האָבען שאָקע א סך ווילנער אינוואוינער (יודען אויך בתוכם) נישט געקאָנט רוהיג שלאָפען די נאַכט פון פרייטאָג אויף שבת, קוים דערוואַרטענדיג די שעה ווען ס'איז דערלאָזען געוואָרען דער, דורך דעם שטאָנד-געריכט צום טויט פערמשפט'ער באַראַנאָווסקי, יוליאַן באַראַנאָווסקי.

5 א זייגער בעגינען זענען די שנייבעדיקטע אַנטאָקאַלער בערג מערפולט געווען מיט נייגעריגע, וואָס האָבען גידולדיג געפרואָען אויפ'ן פריהמאָרגען-פראָסט. וואַרטענדיג אויף דער עקזעקוציע. אומזיסט איז אָבער געווען דאָס נישט שלאָפען די נאַכט, ווייל די עקזעקוציע איז פאַרגעקומען אויף די בערג פון קאַראַליגקע אין זוויעריגען.

האַלב 5 בעגינען איז פון תפיסה אַרויסגעפירען א שווארצע קאַרעטקע אונטער דער שמירה פון זעלנער און רייטער-פאָליציאַנטען, אין קאַרעטקע איז געזעסען א געשמידטער אין קייטען יולי-יאַן באַראַנאָווסקי און א קשיאַנדז.

צוקומענדיג צו א פלעצעל אויף די קאַראַלינקער בערג האָט מען זיך אָפּגעשטעלט.

דאָס פלעצעל ארום און ארום איז שוין פון פריהער געווען בעוואַכט פון פאָליציאַנטען. דער פערמשפטער, א יונגער שען, 26 יאָהר אלט, איז אָהן קיינעמס הילף ארויס פון קאַרעטקע מיט א רוהיגען אויסזעהן און געבליבען שעהן הכנעהדיג אויפ'ן פלעצעל.

פראָקוראָר באַגינסקי לייענט אויף גיך איבער פאַר איהם נאָכאַמאָל דעם טויט-אורטייל און מעלדעט איהם, אז זיין בקשה וועגען בעגנאָדיגען איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען. דער פערמשפטער חתרט אויס רוהיג. צו איהם געהט צו דער קשיאַנדז און ער הויבט אָן מתפלל זיין מיט איהם.

א קאָמפּאַניע פון 6-טען לעגיאָנען-פולק גיט דאַן אָפּ א זאַלפּ. באַראַנאָווסקי פאַלט א טויטער אויפ'ן ארט, געשראָסען פון די קוילען אין אויג און אין האַר-צען. דער קערפּער ווערט ארייגגעלעגט אין א שרומענע און אָפּגעפיהרט אויפ'ן גיט-פלאַטן.

„קוריער ווילנ." דערצעהלט פאָלגענדעס:

די עקזעקוציע איז תחילת בעשטימט געוואָרען אויף אַן אַנדער ארט, אויפ'ן וועג האָט זיך אָבער איינגעשטעלט דער שטאָב-קאָמענדענט פולקאָוניק באַביאַנינסקי, אז מען זאָל די עקזעקוציע אויספירען אויף אַן אַנדער ארט, וועלכען ער האָט אויסגעקליבען, חגם דער פראָקוראָר האָט פראָטעסטירט, האָט איהם אָבער דער פולקאָוניק באַביאַנינסקי אויפגעוויזען, אז לויט א דעקרעט פון מלחמה-מיניסטעריום האָט ער רעכט אלס שטאָב-קאָמענדאַנט אויפצולויבען דאָס אָרט.

ווייטער דערצעהלט „קוריער ווילנ.":

פולקאָוניק באַביאַנינסקי האָט זיך געווענדעט צום פערמשפט'ן מיט די ווערטער: „איך ערלאָז די קאַפּאָטע", „ק. ה." ווייל נישט טאָמענטירען די האַלטונג פון שטאָב-קאָמענדאַנט בעת דער עקזעקוציע. זיין האַלטונג שרייבט זי, רעדט פאַר זיך אַליין. די צייטונג פאָדערט דעריבער די דעמיסיע פון ווילנער שטאָב-קאָמענדאַנט און האָפט, אז די קאָמפּעטענטע מיליטערישע מאַכט וועט בעשראָכטען די דאָזיגע פראַגע.

פערקלענערט דעם צינז-פוס.

אין „דויעגניק אוסטאוו" איז פערעסנשליכט די פערארנונג פון מיניסטער, וואָס איז ארויסגעגעבען געווארען אין פערשענדיגונג פ'ט'ן אינגערן-מיניסטער וועגען דער הויך פון צינז-פוס, וואָס ווערט פעסטגעשטעלט אויף 10 פראָצענט.

די פערארדנונג גיבט ארען אין קראַפט דעם 1-טען מערץ ד. י.

14 יודישע אימיגראַנטען וועלען צו-ריקגעשיקט ווערען קיין פוילען.

פילאַדעלפיא. (י. ט. א.) 14 יודען צווישען זיי 3 פרויען זענען געבראַכט געוואָרען אין אימיגראַנטען-לאַגער פון גלאַסטער, ניו-דזשערזי אויף צוריקגעשיקט צו ווערען קיין פוילען. די 14 יודען האָט מען ארעסטירט אין פלאָרידא. וואו אחין זיי זענען אָנגעקומען פון קובא. די 14 יודען, וועלכע זענען געווען אין קובא האָבען אויפגעראַנטוואָרטליכע פערזאָנען אָנגעגעבען אז מען קאָן זיי איבערפיהרען אין די פעראייניגטע שטאַטען. די אימיגראַנטען האָבען זיך געלאָזט אייגנאָדען און געפאָהרען מיט א שיף קיין פלאָרידא. אָבער אַמעריקאַנישע בעאַמטע האָבען בעמערקט די שיף און געגומען זי נאָכיאָגען. חען די שיף איז שוין געווען נאָהענט צום ברעג. די פיהרער פון דער שיף האָבען אין גרויס פערצווייפלונג אויסגעוויָרפן גרויסע לעכער אין דער שיף און זי האָט געגומען זינקען. אָבער צום גליק זענען אלע פאַסעזשירען אָנגעקומען גיט וועלען אלע זיי צוריקשיקען קיין קובא. א פערשרעקעטער פון „היאס" איז אָבגעפאָהרען קיין האַשינגטאָן זיך משתדל זיין פאַר די אימיגראַנטען אז מען זאָל זיי נישט דעפּאָרטירען. די בעמען פון די פערהאַלטענע אימיגראַנטען זענען: מאיר בוניש 20 י. פון ארענדעקע (?), מאיר בוקערבערג 21 י. פון לעכאָוויטש, מירעל פארפעל 22 י. פון מעזביזש, משה כאַכאַם 21 י. פון ביאַליסטאָק, שלמה פקלאַד 22 י. פון גאָוואָגראַדאָוו, יוסף שלאַנטאַן 19 י. פון פינסק, אברהם סיגלאַראָוויטש 22 י. פון גאָוואָגראַדאָק, סעמיעל גודסטאַוטסקי 19 י. גיבראָוויץ 32 י. פון מיר יוסף פרענקעל 38 י. פון שטאַלין, חנה זילבערבערגע 24 י. אלט, ליבע לאַכוינסקא 28 יאָהר אלט פון מיר.

לחובבי הספרות העברית.

למלאות עשר שנים לקיומה של הוצאת-שטיבל

מכירה בזול

של כל ספרי

הוצאת-שטיבל

במשך שני שבועות בהנחה מן 45 עד 50 אחוזים.

כל ספרי הוצאת-שטיבל כוללים כמעט את כל הספרות העברית של עשר השנים האחרונות.

זאת היא ביבליותיקה גדולה של מאות כרכים, שיש בה לתת מזון רוחני, בריא ומבריא, לכל השדרות, לזקנים עם צעירים יחד, ויש בה לפאר כל בית בישראל.

כמו כן אפשר להשיג

ספרי הוצאת „צנטרל"

והוצאת „ברקאי"

כדי לתת את היכולת לחובבי הספרות העברית בלודז לחרכיש להם ספרים, בא למטרה זו ללודז לימים אחדים בא כחה של הוצאת „צנטרל" בורשה, מר משה ערליכמאַן ויקבל הזמנות

בבית מסחר הספרים „קולטורה"

רחוב פיוטרקובסקה 50.

דרשו קטלוגים. ההזמנות רק לימים אחדים.

דאמען-שניידער-אטעליר

י. מאשקאוויטש, זאוואדזקא 22 טעל. 37-30

שטעלט מיט, אז עס זענען אנגעקומען די נייסטע פאריזער פריהלינגס- און זומער-מאדעלען. ס'חידען אנגענומען זעמטליכע בעשטעלונגען. צוגעגליכע פרייזען!

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UN AI"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

(די עלטסטע אין פוילען ספעציאל-מאשינען-פאבריק)

ליפערט אלס ספעציאליטעט:

קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ-בעאַרבייטונג.

מיט אָנפראַגען זיך צו וועגען צום פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-52.

וויינער דייטשע אפערעטע אין סקאלא דירעקציע צעמען.

מארגען דאנערשטאג פרעמיערע!

די פרוי אהן קוש

קאָמעדיע מיט געזאנג און טענץ.

סענסאציע! סענסאציע

בעריהמטער מאַטאַגראַף-קינסטלער, פיהרט אויס מאַטאַגראַפיעס אָהן קאָנקירענץ!

יעדע פאטאגראפיע איז א כונסט-בילד!

ספעציאליסט פון קינדער-אויפנאהמען נעמט אָן אלערליי בעשטעלונגען און קומט צו די קליענטען א היים. די אויפנאהמען ווערען אויסגעפיהרט דורך א אפאראט פון דער גייעסטער טיכניק ביי דער מיטהילף פון קינסטליכען ליכט. א חוץ דעם ווערען אויסגעפיהרט אלערליי אויפנאהמען ווי: פארטרעטען, תאכציטס, ספארטס, טעאַטער און מצבות-אויפנאהמען אויך בעשטעלונגען אויף ארויסצופאהרען. דאָס וועטער און די צייט פון טאָג שטערט נישט צו די אויפנאהמען, נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער בעקוועמליכקייט זענען די פרייזען זעהר צוגענגליך. בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען פון א זייגער 10 פריה ביז 3 נאַכט.

זאוואדזקא 39, 3-טער שטאָק, אָפיצינע ביי הערשאפט סאאור.

גוט און ביליג! גוט און ביליג!

מעצבעל!!!

דער גרעסטער אויסואַהל פון קאָמפּלעט. איינריכטונגען און אינצעלנע מעבעל-שטיקער צו בעקומען נאָר אין לאַגער פון ח'

ווינטער

41 קילינסקיעגא 41

אין פראנט-געשעפט.

בעמ.: איך קויף נענוצטע מעבעל און צאָהל די העכסטע פרייזען.

נאר א וואך—בחנם.

כמעט בחנם, צום קאַפּעלן-פרייז, די אויסגעצייכענטע נייע פלאַטען: „שלאָף אין זיסער רוה" קאַנטאָר יוס. מאַרגאָליס, „שולמית", יאַנני, גאָלדשטיין ווי אויך א גאַנצע רייה אַנד. פלאַטען אויף פארלאַנגען אריגינ. אַמעריקאַנ. — א גרויסער אויסוואַהל פון פאַטאַפּאָנען און פארלאַפּאָנען, טיילען א. א. אויף אייביגען שטייער.

נאר נאוואראט 19.

צוליב רוימונג פון לאגער

גרויסער אויספערקויף

פון עלעקטרישע און גאַז-לאמפען

M. Burakowski

לאמפען-פאבריק

37 פיעטריקאווער 37 טעלעפאן 21-25.

אלערצרט רעפּעראַטורען ווי אויך אומארבייטונגען ווערען אָנגענומען.

געשמאקפאלע

דרוק-זאכען

אין עלעגאנטער און איינפאכער אויספירונג

קאַמעלאַנען, רעכטנען, בריפבוינען,

חתונה-כארטען,

קאָנווערטען, פאַסטקאַרטען א. ו. ו.

ליפערט פרייזווערט און שנעל

די בוכדרוקעריי פון

ע. מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47.

מאָרעס-אנציינען (קלעפּסידרעס)

הערען אין לאַרליוף פון 1 שעה אויסגעפאַרטיגט אויפגעקלעבט אין דער שטאָט.

כי יסיתד אחיך, בן-אמך או בנך, או בתך או אשת חכך או רעך נלכה

אין אַנ'אַנדער ביוראָ ארייז זאָלסט דו זאָגן גיין נאָר פיעטריקאווער 17 (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אויסואוו געוויסענהאפט ערלעדיגט אלערלי ביטעס, קלאַוזולעס זאַבען פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפּעלאַציעס, אפּאָזיציעס, אדוואַלאַניעס, רעקורסען — הענגען סאַנצעסיעס, פעסער אין קאָמיסאַר.-זשאַנדז, ביטעס אין אלע פאָליציי-בעצירקען, שותפות-אַסטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזעס, אקטען דאַראַוויזנעס, קאָרנע ספּראָוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפּראַכען. שנעל, רעיעל און ביליג!

מיט אכטונג י. מאַנעלאַ רעכטסקאָנסולענט

פיעטריקאָווער 17, זאכאדניא 52.

Dr. med. H. LEICHTER

סאַנטאַנמינער 9, רוג זאכאָדניא

טעל. 40-66.

צאהן-כירורג

מפּצע. פון כירורגישע קראַנקהייטען ווי שטעצקעס, נומען, דזשאַנדלעס, צאָהן-פיסטולעס א. ו. ו.

ניעמט אָן פון 1-3 אין פון 7-9 אָוו. זונטאָג 10-12.

ביטעס רעקורסען און

איבערזעצונגען א. א. שרייבט ביליג און שנעל

Biuro „BIP"

צענעלניאַנא 40.

מעקלערס

פון האנדעלס-לאקאלען

זעהען געפעזטען זיך זאָפּאָרט צו פעלדען אין ביוראָ „אָרגוס" זאכאָדניא 36

יעדער איינציגער האָט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, גארדעראָבען א. ו. ו.

צאָהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאַן נאַרזטאַוויטש 19 (דזיעלנא)

אין מעבעל-געזעלב (פריו.-וואוינ.) שטענקעוויטש 29 ביי מיר איז שטענדיג מערש. נענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

ווייכטיג פאר דאמען!!!

מאַכט איך די פלעגאַנטסטע דאַמען-הוטע נאָך דער לעצטער פאריזער מאָדע און די פלעטסטע הוטע איבער ארבעטס איך אויף געצליך גיט. געדענקט די אדרעס:

23 זאוואָדזקי 23

אין הויף, 2-טען אינגאַנג, לינקס פארשער.

2 50 זל.

בעמ. 7 גר. מאר. זל.

ווערען געמאַכט זאַדענע, פילץ מיט ווידע אויך פילץ-הוטען אין אלע פאַרבען אין פאַנטעזיע אויספיהרונג „TOLA"

אדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע

פעלד-בעטען

פערזעהן מיט דער פאַבריקס-מארקע

Palma-Patent

פאר וועלכע מיר גאַראַנטירען.

אויך שטעט אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניסעל-בעטען, פינדער-בעטען, אַמעריקאַנסקעס, סיגדער-וועגעלעך, הויכע סינדער-בעגעלעך, שאַטסאוטע און געבעטע מאַטראַצען.

ביליגסטע פרייזען • רעיעלסטע בעהאַנדלונג

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

לעזט און אבאנירט דאס

„לאדזער טאגעבלאט"

אבא נאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעל-גיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן מעקסט 16 גרעשען, פרעמדע 24 גר., אין מעקסט 9 גר., פרעמדע 60 גר., גאנץ מעקסט 12 גר., פרעמדע אויסלענדישע אגענטען 100% מעהר. אויסער דער שטאָט—פיר 50% מעהר. מען ד מון די פרעזען גישט ארויפגעגעבען קיין ראַבאַ

Redaktor-wydawca: E. Hamburski. Tłocznia E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16